

— НАША СИЛА В НАС САМИХ! —

СТРІЛЕЦЬКІ ВІСТІ

VETERANS NEWS

Орган Української Стрілецької Громади в Канаді.

Редагує Колегія.

Адреса: Вох 2121

WINNIPEG, MAN.

РІК I. Ч. 2-3. ДНЯ 1 ГРУДНЯ, 1930 WINNIPEG, MAN., DEC. 1st, 1930, No. 2-3

ЧИН І СИЛА, ЧИ ОПОРТУНІЗМ.

Чим більша цінність, тим більше жертв вона вимагає. Самостійність безперечно є найвищою цінністю кожного народу. І кожний нарід поносить великі жертви в обороні своєї самостійності. Ми, Українці, мусимо сміло собі в очі сказати, що коли не будемо готові на великі жертви, то ніколи не будемо державним народом.

Цілі століття до послідньої української війни Українці не поносили безпосередніх жертв за ту справу і українське питання вже було призабуто. Роки 1917—1930 змінили справу основно. Виросло і вирастає нове покоління, котре готове на жертви, котре за весь цей час зложило на жертвеннику держави сотки тисяч жертв і котре дальше складає їх без нарікань, без хвальби, без крику про свої заслуги. А свіжі бойовики стають і заповнюють порожні місця. Боротьба йде далі. І жертви зложені на протягу 13 літ нинішнім поколінням принесли частинні успіхи, хоч чимало ще їх треба, щоби досягнути кінцевий успіх, щоби здобути самостійність своєї Української Держави.

Події в Галичині, це жертви дня за Українську Державу. Вони принесли безпосередне посунення справи наперед. Український нарід зірвав вкінці з політикою опортунізму, з політикою торгувати з ворогом за дрібні якісь вигоди, одним словом з політикою за спокійне життя в неволи. Та політика опортуністична до нічого іншого довести не може, як помочи ворогові до ковання кайдан на довгі віки для себе самого. Ворог за одну уступку нищить все друге у других ділянках, а що найважнійше, нищить і вбиває чисту душу народу, затемнює ціль, зводить народ на манна, робить його рабом. З цією політикою нинішнє покоління зірвало. Не полекш від ворога ми бажаємо, бо він їх нам не дасть, не спокійного життя, бо його під ворогом не знайдемо — не хочемо і не сміємо хотіти, але ми чином стараємось добути свої права так як це робили други народи. Силою ворог забрав нашу землю, а щоб звільнити її мусимо створити свою силу. Ця сила лежить у нас самих. Вона приспана, але все чим раз більше і більше покидається з вікович-

STRILECKI VISTY — VETERANS NEWS

a monthly Journal, Published by the Ukrainian Veterans Ass'n in Canada
at 382 SELKIRK AVE. — WINNIPEG, MAN.

Edited by Paul Shulha

And printed by the Ukrainian Publishing Company of Canada, Ltd.,
at 210-214 Dufferin Ave., Winnipeg, Man.

Річна передплата \$1.00. — Поодинокое число 10 центів.

ного сну. Ми дивимося в недалеку будучність, коли ряди бойовиків стануть густі, коли кождий Українець стане в боеві ряди проти ворога. Дарма насильства, дарма погроми, дарма для ворога законні для нас незаконні морди, дарма тюрми і шибениці. Український нарід повів завзятий бій не проти одного, а проти всіх своїх ворогів. Цей бій ведеться під теперішню пору, а учасники його не знають зневіри та вести його будуть аж до остаточної побіди.

За весь час боротьби за самостійність українського народу очі українських політиків старої дати, або політиків-опортуністів були звернені кудись так скажемо в невідоме. Ціла їх політика полягала в тім, щоби скрисити в очах культурного світа співчуття, ціла їх надія будувалась на помочі, а звідки саме та поміч мала прийти, мабуть самі не знали. Коли бойове покоління почало боротьбу і продовжає її, коли творить воно свою силу, яка одинока доведе до завершення стремлінь народу, то за весь сей час опортуністи зебрали співчуття заграниці, зебрали милости в самого ворога. Та найвищий час, щоби пірвати з політикою зебрацтва. Український нарід створивши свою силу знайде зрозуміння своїх стремлінь, коли та сила буде досить могоча, щоби на ній можна оперти трівку сильну структуру Української Держави. По створенню своєї сили зовсім певно зискаємо і союзників і приятелів межі другими народами. Бо ніхто не бажає приятелювати з низьким зебраком, але кождий забажає заприязнитись з

вільним і сильним, що вміє собі помочи, що зуміє помочи й свому приятелеві. Тому числимось з конечністю зміни нашої політики у відношенню до других народів виходячи з заложення що не як зебрацький народ, можемо осягнути за приятелів і союзників ті другі народи, але як сильний зєдинений, свідомий ціли, що вміє здобутись на підпертя ворожих ударів.

А хто душу боевика може найкраще зрозуміти, хто може принести йому поміч, хто зуміє найкраще оцінити його жертви? Чи цей політик опортуніст, що виріс в неволі, якого очі не бачать, якого розум не розуміє всего того, що великими жертвами будує боевик. Політик сьогоднішньої доби мусить опертись на чині боевика — не затемнювати і ховати великих діл, а видвигати їх і надавати їм належне значіння, лише чин і сила може заімпонувати реальному політикуви лише активність може звернути увагу своїх і других. У своїх таке поставлення справи мусить викликати скріплення духа і завзятість та віру в побіду створити один фронт думки та ділання; у чужих знайде воно прихильну оцінку та повагу української справи. Тому коли політики старої дати не бачать цих незбитих фактів, не пора їм вести керму політичної справи нинішного дня. Прийшов час, коли воєнне покоління, межі яким чимало людей ширшого політичного світогляду та досвіду, котре загартоване в боях, котре не знає невдач ні зневіри, мусить мати голос в справах національної політики.

„ПАЦИФІКАЦІЯ“ СХІДНОЇ ГАЛИЧНИНИ.

Уряд Пілсудського рішився за одним замахом зліквідувати українське питання в Польщі, способом, практикованим колись Турками супроти Вірмен, або царсько-російськими чорносотенцями супроти Жидів. Він вислав на українські терени карні експедиції поліційних відділів і кавалерії, які чинять тепер страшні спустошення на землях Східної Галичини; нищать всі культурні й господарські надбання українського народу і люто катують мирне українське населення.

Цей ганебний дикий погром українського народу польський уряд називає „пацифікацією“ Східної Галичини. Ота дика „пацифікація“ зачалася в половині вересня і з кожним днем прибірає що-раз жахливіших форм. Описати докладно всі події тепер неможливо, бо з одного боку нема ще зібраних матеріялів із усіх закутин краю, а з другого — коли-б використати й матеріяли, що вже є, вже прийшлося-б писати томи жахливих картин, що викликають обурення й огиду у кожної культурної людини. Коротко справа виглядає так: 21 вересня вирушив відділ поліції, стягнений із корінної Польщі та з учнів поліційної школи в Мостах числом 2,000 на „усмирення“ українського населення в повітах: Збарж, Бережани, Тернопіль, Підгайці, Рогатин, Бібрка, Львів, Яворів, Сокаль, Рудка, Самбір і т. д. Рівночасно залили українські села скадрони польської кавалерії з 6. корпусу. І почалося кроваве жниво...

Вибрано насамперед ті повіти, села та міста, де українське населення національно найсвідоміше і де найкраще розвинена культурна й господарська діяльність. Туди впадали відділи поліції або кавалерії і плюндрували всі культурні та економічні надбання українського населення.

В кожному місті та селі, куди загостила карна експедиція (тих сіл сотки), пе-

реводиться пацифікацію за такою програмою: відділ з 80 до 150 поліцаїв чи уланів оточує нагло село, щоби ніхто з мешканців не втік, опісля командант відділу ділить своїх людей на окремі загони, що мають виконати призначені завдання. Громадському урядови дається приказ протягом 2—3 годин скласти контрибуцію, а се від 5 до 200 і більше сотнарів вівса, або іншого зерна, кілька штук свиней, худоби, кілька десятків фір паші й соломи, та, крім того, для кожного жовніра чи поліцая приготувати оскубану й курку чи гуску. В деяких місцевостях вимагають ще кілька бочок пива чи інших напоїв. Коли у призначений речинець село не встигне виконати того „замовлення“, то за кару контрибуція зростає вдвічі, а війта та громадських радних так побють, що вони й рушитися не можуть. По деяких селах накладають крім того також і грошеві карі. Найгострійші контрибуції, звичайно, накладає військо; поліція здебільшого обмежується пивом, горівкою, забранням свиней, курей, гусок — словом всього того, що дасться спожити.

А тимчасом окремих карний загін ловить усіх тих людей, яких імена подає місцева поліція, або місцеві Поляки. Тих людей заганяють до громадського уряду, або до якогось більшого приміщення і там виконують над ними страшну екзекуцію — жахливі середньовічні тортури. Це діється звичайно, під безпосереднім доглядом командантів відділів.

В число тих нещасних жертв попадають місцеві інтелігенти і найсвідоміші селяне, без огляду на вік і пол, що попри господарство чи інше заняття проводять також і культурно-освітню або економічну громадську діяльність: члени управ і надзірних рад кооператив, читалень, диригенти хорів, орхестр і т. д. — словом — найкультурніша частина села стає об'єктом нелюдських знущань:

викликують вибрані жертви по черзі; здирають убрання й білля, кладуть на лавку, або на підлогу, вкладають в уста мокру шмату, двоє людей сідає на голову, двоє на ноги, командант визначає кількість буків — звичайно 25—50, а то і сто й більше. Коли нещасна жертва зімліє, то відливають водою і катують далі. Крім чисто фізичних мук, видумують оті модерні кати ще й моральні муки. Наприклад, за кожним десятком нагаїв приказують жертві кричати „Нех жие маршалек Пілсудскі“, або співати „Єще Польска не згінела“, то знову кажуть катованій людині цілувати „польську“ землю і лаяти Україну. Не щадять навіть старців, напр., 57-літнього Матвія Мітрингу — продавця кооперативи в селі Петрикові, повіт Тернопіль, побито в страшний спосіб, змушувано танцювати та співати соромницькі пісні, й коли він того не хотів, то кольбами його так скатовано, що він впав без притомности і тепер бореться зі смертю. Шістьдесятілітній Іван Панчишин, справник кооперативи в Наконечнім-Яворові дістав 200 нагаїв. Побито страшенно 85-літнього Щєбиволока в Денисові, пов. Тернопіль, та інших.

Взагалі вимір кари залежить від дотеперішньої громадської активності жертви. Коли хто займав рівночасно кілька громадських становищ, то б'ють його за кожне становище зокрема. Наприклад, в'їт Гриць Береза в селі Гушанці, пов. Збараж, був виділовим споживчої кооперативи, молочарні, читальні „Просвіти“; ото-ж бито його за Україну, кооперативу, „Просвіту“, молочарню і за сина, що втік перед побоями; за кожен оту „провину“ по 25 нагаїв.

На катуванні людей „праця“ експедиції не кінчиться. Інші уланські загони чи відділи поліцаїв ідуть рівночасно по хатах насамперед тих власників Українців, яких взято на „індекси“, і під претекстом пошукування зброї розшивають стріхи, розбивають вікна, образи, особливо б'ють горшки, посуд, висипають

муку та мішають її зі сміттям, пір'ям, болотом. Розбирають стіжки зі збіжжам і розкидають по цілому подвір'ю. А то й страшними побоями змушують самих власників тяжко запрацьованого майна розбирати свої хати, розкидати збіжжя, рубати й зривати підлоги і т. д. При тому б'ють навіть жінок і дітей. У селі Швейкові, повіт Підгайці, побито жінку Василя Дутки, яка лежала в пологах.

Найважніші завдання має та частина експедиції, що йде робити „ревізії“ по культурно-освітніх і економічних установах. У кооперативах найперше забирають за дармо товар, який їм подобається, або деколи платять для форми по кілька сотиків за товар, що коштує десятки золотих, а відтак складають на купу весь крам і поливають його нафтою. Так, напр., у селі Купчинцях, пов. Тернопіль, ескадрон 9. полку уланів із Терєбовлі нищив кооперативу „Надія“ тим способом, що весь товар мануфактурний, галянтерійний і споживчий скинуто на землю, полито нафтою, оливою й медом та все потоптано ногами. Тій одній кооперативі зроблено шкоди понад 100 тисяч золотих. Там же знищено дощенту велику модерну масарню й молочарню.

Цілковитому знищенню підпадають насамперед товари, продукovanі в українських підприємствах, мило Центросоюзу, паперці „Калина“, цукорки „Нова Фортуна“ і т. д. При тому обовязково карна експедиція побоями змушує урядовців кооперативи палити або дерти всі касові книги. Опісля під претекстом пошукування зброї експедиція демолує всю обстановку кооперативи, розбиває вікна, рубає підлоги, двері, вивіски. Залежно від „настрою“ урядових погромщиків знищенню підпадає навіть і будинок, де міститься кооператива чи читальня „Просвіти“; тоді розкидають стріху будинку і валять стіни. По тій „роботі“ приговорюють до скатованих людей: „Пропала ваша Україна!“ Така сама

доля зустрічає кожну читальню „Просвіти”, при чому насамперед нищать до ґрунту бібліотеки.

Досі знищено дощенту тисячі українських кооперативів, читалень „Просвіти” з бібліотеками, театральними приладдями, музичними інструментами, словом всю обстановку, не виключаючи самих будинків. Цю руйницьку роботу переводиться не тільки по селах, але також і по містах. Всюди, де тільки є український пам’ятник, експедиція нищить його. Вандальська рука карних експедицій зачіпила також Союз кооперативів і філії „Просвіти” по містах. Так, напр., зруйновано дощенту повітовий союз кооперативів, з усіма товарами, книговодством і урядженням і філію „Просвіти” з бібліотекою, в Бережанах; подільський Союз кооперативів, філію „Просвіти” з прекрасною бібліотекою і друкарню в Тернополі; складницю повітового Союзу кооперативів у Козовій та ин.

На допомогу карним поліційним і військовим експедиціям приходять „невідома” рука, що підкладає під охороною польської поліції бомби під українські установи й висаджує їх у повітря. Так ось висаджено в повітря українську приватну народню школу Т-ва „Рідна Школа” на Личакові у Львові, читальні „Просвіти” в Монаєві й у Данилівцях, пов. Зборів, читальню „Просвіти” в Збоїсках, біля Львова, кинено дві бомби військового типу до кооперативи в Радилічі, пов. Дрогобич, величезну військову бомбу до повітового союзу кооперативів в Сокалі і т. д. 2 жовтня прийшла черга на краєву централу українських кооперативів, т. зв. „Центросоюз”, у Львові. Вночі покладено в партері 2-поверхової камениці „Центросоюзу” пекельну машину страшної вибухової сили, від вибуху якої дуже знищено каменицю і склад товарів. Не уникла бомб навіть така установа, як український монастир оо. Студитів у Львові.

Рівночасно з гуком бомб нищить українські установи та приватне майно

Українців вогонь, підкладуваний „невідомою” рукою, також під охороною поліції. Так, напр., спалено читальню „Просвіти” і кооперативу в Воютичах, пов. Самбір, кооперативу в Микуличині, спалено маетки о. Лисика в Деманові, пов. Рогатин, о. Кочали в Лісниках, пов. Бережани, о. д-ра Юрика у Золочеві, о. Гординського в Чернелиці, пов. Городенка і т. д.

Розбивання вікон і вітрин — це звичайна річ, яка вже навіть не робить враження. Так, напр., у самім Львові на очах поліції розбито камінюками кількакратно вікна й вивіски в молочарських крамницях „Маслосоюзу” на вулицях Сапіги, Личаківській, Костюшки й на ринку, вибито вікна в каварні „Народня Гостинниця” (і поранено ножом портієра, що зловив одного погромщика), в „Науковім Товаристві імені Шевченка”, в книгарні, в каплиці на Замарстинові, здемольовано українську захоронку, школу й кооперативу на Левандівці і т. д.

Цей спосіб „пацифікації” є загальною прийнятою формою нищення культурних і господарських надбань та здоровля українського населення.

Однак не у всіх селах катовано людей по „списку”. Було чимало сіл, де бито й руйновано все, що тільки попадало під руку. Так, напр., у селі Чернелівський, пов. Тернопіль, ескадрона уланів оточивши з усіх боків село і виставивши на всіх дорогах кулемети, загнала на громадський майдан усіх мешканців села з жінками й дітьми. Опісля відлучила всіх дітей нище 13 літ, а також усіх Жидів і Поляків, і почалося страшне поголовне катовання всіх мушин, жінок і дівчат. У селі Розкошинці, пов. Збараж військо зігнало всіх людей на майно і перебито нагаями ВСІХ людей!

У селі Мозолінці, пов. Підгайці, на 155 господарств знищено 110, здемольовано всю внутрішню обстановку, ліжка, печі, посуд, порізано одіжку, попорено подушки і розсипано піря, розібрано дахи до-

мів, порозбивано образи, вікна, поздирано підлоги, понищено машини і т. д. Не пощадили навіть криниць, до яких понасипувано всякого сміття, грузу з розбитих печей і піря. **Били кожного, кого застали в селі, не виключаючи дітей, розлюченість експедиції дійшла до того, що побили навіть смертельно хорого старця Осипа Гальку, який вже рік лежить у постелі. По відході експедиції село виглядає як по страшнім землетрусі.**

Про вибрики експедиції свідчить отсей факт: по знищенні дощенту села Купчинці, пов. Тернопіль і скатованні населення карна експедиція рушила до села Денисова. Для розвеселення товариства привязано мотузками громадського асесора Олексу Росоляка за шию до воза й ударами нагаїв змушено його бігти разом із кіньми з Купчинець до Денисова.

Маючи всюди таку необмежену „свободу”, карні експедиції не відмовляли собі гвалтувати українські жінки. Так, наприклад, у селі Шилах, повіт Збараж, карна експедиція в розгарі руйнування майна села і катування поголовно всіх людей, ловила молодих дівчат і заганяла їх до замкнених приміщень, де їх дикуснським способом гвалтовано.

Подібних картин тисячі.

Звіряче катування нещасних людей має на меті не тільки застрашити Українців і понизити їх людську гідність; **карним експедиціям ходить і про те, щоби тими побоями позбавити раз на все здоровля, а то й відправити на другий світ як найбільшу скількість цінних українських громадських діячів, невігідних для польського уряду, а яких дорогою закону ніхто не міг ні карати, ні нищити.** Вже тепер багато людей вмерло від побоїв; а велика скількість людей із **поломаними** ногами, руками, ребрами, із внутрішніми ушкодженнями, і вони в скорому часі попращаються з життям. До тих людей належать громадяне різних станів: священники, адвокати, вчителі, лікарі, селяне, робітники, студенти. На-

приклад: від побоїв згинув Грицина зі Соховець, пов. Підгайці, адвокатський писар Бомба помер від побиття і т. д. Поламано ноги й ребра був. послові д-рові Яворському, зломлено руку й ребра війтові Іванові Варениці з Денисова, смертельно скатовано лікаря д-ра Андрія Кокодинського, інж. Андрія Турянського в Новім Селі, пов. Збараж і т. д.

Як переводжено езекуції свідчить такий приклад: у селі Донильчі, пов. Рогатин, карна експедиція зачала своє „урядовання” з биття начальника тої громади Андрія Гривнака, визначного громадського діяча та кандидата на посаду до сойму. Люто катовано його в хаті, де містилася канцелярія громади, а відтак приказано йому вилізти на горище, де ніби мала відбутися ревізія. Там почали його бити вдруге, аж нещасний втратив притомність. **Тоді скинули зімлілого вїта з горища на долівку.** Пізнійше завезли його до сусіднього села і замкнули до сільського арешту, де просидів дві ночі. **Кожної ночі приходило п'ять поліціантів до арешту і там його знову катовано.** В жахливому стані відвезено його до арешту у Рогатині. Побитий по тій „пацифікації” почав плювати й мочити кровю.

Така сама доля стрінула вїта Михайла Герасима з Молошковиць, пов. Яворів, що по скінченні університетських студій почав господарювати та провадив кооперативну й культурно-освітню працю. Карна військова експедиція знищила все село й дуже лютувалася, що не застала вїта в дома. По відїзді експедиції поїхав Герасим до Яворова на сесію вїтів, скликану повітовим староством. По відбутому засіданні виїшов він зі староства, і тут на нього чекав десяток уланів 14. полку. Вхопили його, затягнули до військового тягарового авта й повезли на передмістя Наконечне, де стояла ціла скадрона. Привели його до читальні „Просвіти”, роздягли, положили на підлогу, кілька жовніврів посідало на голову й ноги та заклавши

наперед в уста мокру шмату, дали відразу щось зі сто буків, приговорюючи: „Ти ск. с. хцеш України збудоваць?” Скатований вїт хвилю полежав і прочутившись, зачав помалу одягатися. Тоді улани в крик: „А тебе то за мало!” і почали катувати його подруге доти, аж зімлів. Непритомного відвезли люде до готелю, де він бореться зі смертю. Тим самим способом закатували там таки абсолювента філзофії Олексеви́ча Івана; священник, що сповідав його перед смертю, зімлів на вид скатованого тіла. Такаж доля стрїнула ученика б. кляси гімназії Остапа Линда. І так без кінця.

Постійні нагінки польської преси на українських католицьких священників, й безпідставні арешти священників, звичайні явища.

Карні експедиції не тільки нищать майно священників, але й знущаються нелюдськи. Так, напр., у Наконечнім, пов. Яворів, священника Котиса скатовано, помазано йому голову маслом і висипано після на голову піря. Побито також його жінку і примушено цілу родину того священника молотити в неділю збіжжа для війська. Над священником Мандзієм із Богатковець знущалися так: наперед били його кольбами й нагаями по спині; коли він зімлів, привели його зимною водою до пам'яті та перевернули горілиць; один з поліцаїв став йому ногами на груди, а другі били по животі й ногах, а руки пробивали багнетом; коли він удруге зімлів, знову поляли зимною водою, а відтак вилляли на нього кипляче молоко, що його варили для себе поліцаї, та один баняк і з горячею бараболою; вкінці кинули на нього 2 столи і з тим відійшли; о. Мандзій бореться зі смертю в шпиталі. У Люблині великім, пов. Підгайці, люто побито священника Дединського, при чому підчас езекуції приказали йому співати: „Єще Польска не згінула”. О. Блозовського в Підгайцях побили тяжко в його власній хаті. Розлюченим поліцаям було того ще замало, тому забрали того священника з

собою й замкнули в пивниці магістрату. В ночі прийшло до пивниці пятеро людей, і там ще раз скатовано безборонну жертву. Над ранком вивели о. Блозовського на подвір'я магістрату й там почали знову люто катувати: повалили його на землю й били так, що він зімлів. Коли бідолашний прочувся, вхопили його поліціанти і викинули на хідник біля магістрату. Місцеві Жиди забрали скатованого священника й завезли його до дому. Подібних прикладів можна навести багато.

У тій „війні” з українським мирним і безборонним населенням показала свою „високу техніку” не тільки поліція, але й полки польської кавалерії, на чолі якої стоїть „елїта” польської шляхти, синки польських дідичів, високих урядників і магнатів. Оці старшини не тільки кермували цілою акцією й розкошували страхіттям невинно катованих муштин, жінок і молоді; вони простягали також свої „шляхоцькі” руки по тяжко загароване чуже майно, яке не тільки рабували для військових магазинів, але себе й свої родини не забували. Скільки то пішло свиней, курей, гусей та інших ласощів до панської кухні! Скільки то вагонів вівса, паші, видертих під виглядом „контрибуції” з рук українського селянина, продано, щоб наповнити приватну кишеню шляхотських паничів!

Для прикладу: в селі Підберізцях, біля Львова, улани 14. язловецького полку, нищучи й катуючи людей, не забули перебити в селі майже всіх гусок і курок, яких складено на вигоні. По відбутій „пацифікації” старшини наказали селянам позносити на вигін чисті подушки, бо мовляв, польське військо не звикло сидіти на голій землі. Розклали вогонь і зачався бенкет. Приїхали на той майдан і панями. До пізнього вечера бенкетувало весело оте товариство, а по селянських хатах стогнали від ран і плакали скатовані батьки й діти... Військо забралось а з ними поїхали до Львова

авта, навантажені свіжим дробом, а навіть і подушками...

Були й простіші історії: „паціфікації” передмістя Яворова Наконечного стягнуто з українських селян на рахунок контрибуції один вагон вівса, якого зараз-же 20 фір відвезли до військових магазинів на Личакові у Львові, та забрано масу дробу, над вечір приїхали зі Львова автом чотири польські майори і зараз-же післали на село жовнірів, які стягнули зі селян три великих міхи качок і курок та кілька пак яець. Те все склали до авта, яким старшини відїхали до Львова.

Подібних випадків також багато.

Вже на підставі повищого стає зрозумілим, чому по деяких селах українське населення, діставши наперед звістку на прихід карної експедиції, тікало в ліси й очерети. Так пощастило зробити мешканцям села Голгоче, пов. Підгайці, які встигли сховатися в лісі з родиною й худобою. Але таких щасливців мало. Перед експедиціями люде рівнож утікають до поля й до міст, однак горе тому, кого кавалерія дігнала!

Східна Галичина пережила різні страхиття за світової війни. Через ту нещасну землю по кілька разів переходили величезні армії — австрійські, російські й большевицькі, але це все ніщо в порівнанню з тим, що тепер там діється. Навіть татарські напади не були такі страшні й жорстокі, як теперішня „паціфікація” польського уряду, бо Татари переходили один раз через якусь місцевість, а зловлених людей брали в полон і не катували. Теперішні карні експедиції не задовольняються одним нападом на село. Ті напади в одній і тій самій місцевості повторяються. Богато є сіл, де протягом двох тижнів було дві, три, а то й чотири карні експедиції. Кожного разу інші відділи поліції й кавалерії. Наприклад, чотири карні експедиції були в селі Денисові, Купчинцях і т. д. Є тисячі людей, яких вже чотири рази катовано.

Крім знущань над людьми та нищення майна, заарештовано тисячі Українців, яких за браком місця в звичайних тюрмах, розміщено по військових арештах, навіть у військових казармах. Заарештовано головно всіх тих людей, які могли б вести виборчу акцію, некорисну для виборчої лісти Пілсудського. Польський уряд старається диким терором, масовими арештами, масовим катуванням невинних людей та вандалським нищенням громадського і приватного майна відбити в українського населення всяку охоту у голосованню за українські списки. Карні експедиції по деяких селах змушують населення виносити постанови, що обовязують усіх Українців голосувати за списком Пілсудського.

Щоб назовні виказати вину українського населення, польська поліція при масових ревізіях вживає метод колишньої царської поліції або теперішньої большевицької чрезвычайки: підкидає на місцях ревізії різні обтяжливі матеріяли — нелегальні видання і зброю, а потім розоглошує у пресі про „сензаційні” висліди ревізії. Зокрема ці методи приміює поліція при ревізії тих культурних установ, які уряд заздалегідь рішив ліквідувати. Ревізію переводиться тим способом, що до приміщення вдирається 20—30 поліцаїв, виганяють людей і без свідків „господарюють” в установі, а опісля показують здивованим і заляканим людям „компромітуючі” матеріяли. Для прикладу: в селі Серафинцях, повіт Городенка, при ревізії в селянина Жугаєвича, поліцаї загнали до одної кімнати батька і синів, заборонивши їм рушитися з місця, а самі почали перевертати в хаті все шкеребеть. Один поліцай виїшов на двір і, витягнувши зі своєї власної торби льонт, зачав кричати, що знайшов його під стріхою... Це бачила мала дівчина, донька Жугаєвича, яка тоді була на подвірі, а якої поліцай не зауважив. Дівчина зараз завдала в вічі поліцаєві брехню. За те її так скатовано, що вона зімліла.

В приватній українській гімназії товариства „Рідна Школа” в Рогатині поліція перевела ревізію по клясах, кабінетах, у бібліотеці, і навіть на горищі, і нічого сінько там не знайшла, що стверджено і в протоколі. Помимо того, урядова преса писала, про знайдення „богатюх обтяжливих матеріялів”. Аж на третій день по тій ревізії вдирається до гімназії щось із 20 поліціантів, і відразу йдуть на горище. Директор гімназії і сторож хотіли бути при тій ревізії, але поліція їх туди не пустила. За хвилию поліціанти вже показують бомбу, яку ніби „знайшли” на горищі. Небаром директор дістав повідомлення від львівської шкільної кураторії про замкнення гімназії на підставі рескрипту міністерства освіти з дня 24 вересня. Подібним способом розв'язано українську гімназію в Тернополі.

Провокації польської поліції йдуть так далеко, що за бомбові замаху на українські культурні, економічні установи заарештовують Українців під закидом, що це вони виконавці замахів. Наприклад, підчас вибуху бомби в народній українській школі на Личакові (Львів) на першій поверсі спав із родиною сторож тої школи Рудий. Бомба, що вибухла в партері, піднесла долівку на метер у гору і знищила ціле внутрішнє урядження тої кімнати. Чудом спасся той сторож від смерти. На десять хвилин по вибуху поліція заарештовує Рудого й пускає сензацію до преси, що це він має бути співвинуватцем у тому вибуху... Або за вибух бомби, підкладеної під читальню „Просвіти” в Боїсках, поліція заарештовує голову того товариства Гошовського.

Як формальну причину отої дикої „пацифікації” Східної Галичини, польський уряд подає саботажі, що мали місце за останні місяці на українських землях і були звернені проти польської держави та польських кольтоністів і поміщиків, яких підтримує польська держава, кривдячи тим українське населення. Ті

саботажі приписує влада тайній „Українській Військовій Організації”. Щодо цього, то треба завважити наступне:

Проти виразної волі українського народу, держави Антанти рішенням з дня 14 березня 1923 р. передали Східну Галичину Польщі, яка зобов'язалася трактувати Українців нарівні з іншими своїми громадянами й забезпечити їм вільний культурний та господарський розвиток. Однак Польща, не звертаючи найменшої уваги на міжнародні договори, перебравши владу в Східній Галичині, від самого початку послідовно й безпощадно нищить усі культурні й господарські здобутки Українців: щось із 3,000 українських державних шкіл народніх, що їх мали Українці під Австрією, обернено на польські, розв'язано численні українські приватні школи, зліквідовано українські високі школи та більшість середніх шкіл, українських учителів попереджено на корінні польські землі, зачинено сотки церков, переслідується українські культурно-освітні, економічні товариства, головно кооперацію, кладеться непереборні перешкоди на освітні, економічні товариства, зокрема „Пласту”, скольтонізовано десятки тисяч гектарів землі польськими кольтоністами, тисячі Українців звільнено з державної служби та взагалі обмежено Українцям вступ до державної служби, подібно як і до високих шкіл, заведено насильну польонізацію цілого краю, вичеркнено навіть назву „український”, українське друковане слово обмежено цензурою, здушено розвиток політичних організацій, переслідуючи їх та поодиноких діячів за протидержавну діяльність, взагалі заведено режим гнету українства з метою цілковитого його знищення. Зокрема, без огляду на величезний земельний голод українського селянства, польський уряд спроваджує з корінної Польщі бувших польських вояків і на державний кошт роздає тим військовим осадникам прадідівські українські землі, будує їм оселі, господарства, озброює їх за до-

помогою адміністративної влади, заохочує кольоністів тероризувати безборонне українське населення й розбивати українські організації. Чи може панувати спокій на такій землі, де горожане одної держави діляться на дві категорії: на людей з правами і привілеями, та на людей без прав?

Оця задущлива атмосфера покликала до життя тайну „Українську Військову Організацію”, яка на безправства й терор уряду й собі відповідає-ж терором. Вже десяток років ця організація бореться з польською державою, та піддержуваною польською державою, кольонізацією українських земель.

Однак, коли мова про саботажі, що відбулися за останні місяці, то треба завважити наступне: за цілий час тривання саботажової акції нігде не зловлено ні одного члена УВО на горячій учинку. Ще й потім, польські урядові чинники (воєвода Наконечнікоф) у своїх здогадах висловлювали думку, що тільки 50 процент підпалів можна уважати за діло УВО. З огляду на повище, навіть і при признанню самої УВО до саботажової акції, нема правної основи вважати підпали за акцію УВО, а тимсамим кого небудь, кому недоказано **судовим** поступанням участі в саботажах, карати за неї.

А в тім від самого початку саботажової акції польська влада переводила масові арешти тих, кого запідозрювала в приналежності до УВО та в участі в саботажній акції. І хоч досі не було **ні одного судового засуду** на того чи іншого члена УВО за доказану йому участь у саботажах, без огляду рівнож на те, чи закиди супроти арештованих були оправдані, чи ні, рівнож чи були оправдані масові арешти богатьох невинних людей, все-ж треба признати, що потягнення чи намагання потягнути до карної відповідальности винних у протидержавній акції відповідає законові, який є опертий на індивідуальній відповідальности за злочин. Ніхто не заперече права

польському урядові потягати до відповідальности членів тайної організації, коли їх вину суд доведе.

Міжтим карні експедиції не звернені проти людей, запідозрених у приналежності до УВО чи в участі в саботажовій акції, й то **виключно проти них**, а проти **цілого** українського населення та проти його культурного й економічного дорібку, а поголовне катування всього населення села від дітей почавши а на старцях і вагітних жінках скінчивши, насилування дівчат, рабування приватного майна Українців, демольовання культурних і наукових установ, нищення кооператив, від рабунку товарів почавши а на нищенні книговодства скінчивши, **не має нічого спільного ні з законною відповідальністю за саботажі, ні з намаганням найти винників, ні взагалі з законом.** Ба, той факт, що карні експедиції відвідували, й то по кілька разів села, **де не було ні одного підпалу та ні одного саботажу** (наприклад, Чернилів Руський, пов. Тернопіль, Швейків, повіт Підгайці, та ин.), а далі та обтсавина, що карні експедиції продовжуються і далі, коли саботажова акція давно вже закінчилася, вказує, що „пацифікаційна” акція взагалі не має ні законного, ні фактичного відношення до саботажів, а звернена проти **органічної праці** українського населення та її дорібку. Що „пацифікаційна” акція не має на меті спаціфікувати, отже, втихомирити відносини в Східній Галичині, завести лад і спокій, свідчить і те, що цілий край обернено в **воєнний** табор, що заведено не тільки фактичний **воєнний стан**, але й режим повного **беззаконія й безправства**, а що більше, випровоковується відрухову **реакцію підпольних елементів** у виді нових саботажів. З другого боку той маркантний факт, що карні експедиції проти українського населення зачалися напередодні **виборчої акції**, коли уряд завів режим репресій навіть супроти польських опозиційних партій (хоч без порівняння куди в меншій мірі, ніж проти Українців!), а далі, що карні

експедиції гуляють безперервно вже другий місяць по українських містах і селах, та що вони виказують тенденцію продовжувати свою роботу аж до часу **переведення виборів**, а нарешті, що карні експедиції вимушують від катованих людей, а то й від цілих громад заяви, що вони будуть голосувати за виборчим списком Пілсудского — свідчать, що урядові Пілсудского ходить не тільки про нищення українського населення, але і про **стереризовання українського населення з огляду на вибори**, про відстрашення їх від голосовання за українські списки. Коли досі ще можна було сумніватися, що до характеру карних експедицій, то останні дні вповні висвітлюють ту справу. Від дотичного повітового староства приходять до поодиноких громад візвання, щоб вони підписали заяву, що будуть голосувати тільки на список Пілсудського. Коли якась громада від підпису відмовиться, негайно їде

до дотичного села карний відділ, який так довго знущається над населенням, доки громада такої заяви не підпише.

Сім мільйонів Українців, що проти своєї волі опинилися під пануванням Польщі, кличуть до всього культурного світа про поміч проти походу модерних вандалів, які хочуть їх змести з лиця прадідівської землі, домагаються припинити дикі знущання над людською гідністю!

Польський уряд заповів заграничним кореспондентам припиненням „паціфікації“, а в дійсності пішли ще більші загони війська й поліції. **Незваний досі в історії погром далі продовжується.**

Во імя людських прав і моралі апелюємо насамперед до тих народів і держав, які проти нашої волі своїм рішенням передали нас і наші землі під владу Польщі, жадаємо негайної інтервенції й розсліду відносин у Східній Галичині через висилку окремої міжнародної комісії.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДЕ НА ВІЛЬНІЙ ЗЕМЛІ КАНАДИ!

Стара глибока рана українського народу завдана йому ще в послідній українській війні не загоїлася, а Ляхи завдали тепер нову не менше болючу. Польський улан та поліцай гуляє по українських селах та містах, та не гірше Татарви палить, рабує, мордує наших рідних, що остали дома, котрі шукають захисту по лісах.

Насильства Ляхів над українським мирним населенням, нищення майна, мордування невинних жертв, замикання та висаджування динамітом українських шкіл, українських кооператив, розв'язування читалень, лугів — все те ставить Польщу в ряди варварських — диких народів. Ціхою Ляха була і є жорстокість труса. Не з УВО польський улан і поліцай воює, але з безборонними старцями.

Нас, бувших українських стрільців, що привикли битися з озброєним воро-

гом, бере обридження на саму згадку про жорстокість труса польського „рицержа“, та поки прийде час заглянути їм в вічі, нашим обов'язком є зробити це, що нині можливе. Уста наших рідних закнебльовані там, та чи можемо ми мовчати тут? Відозвімся, щоби цілий світ знав про геройство польського поліцай і улана! **УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДЕ!** Ми, бувші стрільці української армії, кличемо до ТЕБЕ. **НА ВІЧА! СПОВНИ СВОЙ ОБОВ'ЯЗОК ЗГЛЯДОМ РІДНИХ В КРАЮ!** Хай весь культурний світ, до якого ті самі Ляхи ще недавно самі зверталися, довідається про їх жорстокість, про варварські знущання, середовічні катування і морди невинного українського населення. Хай Каїнова пляма на чолі Ляха стане видною кожному безсторонному чоловікові по всіх культурних краях!

Українська Стрілецька Громада.

ПРОТЕСТ

до Ліги Націй і всіх правительств культурних держав.

Ми, горожане Канади українського походження зібрані на масовім вічу в дня доводимо ласкаво до Вашого відома слідуєчі застрашаєчі події:

1. Польське правительство вислало на українські села і міста цілі полки кінноти та кілька тисяч поліцаїв, які місто стати в обороні ладу та порядку, допускаються нечуваних, лише в середно-вічу практикованих насильств над українським мирним населенням, таких як:

а) Публично побивають мирне українське населення, включно жінок, дітей і старців, — в багато случаях спричинюючи аж безпосередню смерть.

б) Насилують жінки та дівчата.

в) Нищать приватну власність українського населення, палячи їх доми та будинки, поливають нафтою та гноївкою средства поживи, як муку, збіжжа та друге, ломлять хатну обстановку та господарські знаряди, та днуть білля, одежу.

г) Забирають в українського населення худобу, збіжжа без заплати, а українське населення тисячами замикають до військових арештів, де держать їх ранених від побоїв, відмовляючи їм всякої лікарської помочі.

г) Нищать українські торговельні і господарські підприємства по селах та містах, будьто висаджуючи їх динамітом в воздух, будьто поливають товар нафтою та роблять його не до ужитку.

д) Руйнують власність українських культурних установ, як бібліотеки і обстанову читалень і українських шкіл, музичні інструменти товариств, театральні прилади українських театральних дружин.

2. Польський уряд розв'язує українські школи та українські культурні та руханкові товариства.

3. Подібне нищення української культури і господарства на цих землях в мен-

шим розмірі переводив польський уряд по весь час окуповання цих земель, а в місяці вересни цього року перемінив він цю політику в фактичний розбій і грабіджі. Щоби оправдати це безправство, польська преса і офіційні чинники ширять за кордоном злобно видумані неправдиві вістки, що причиною погромів в Галичині є вплив та пропаганда большевицьких агентів.

4. Українські Землі, на яких це безправство діється, були прилучені до Польщі актом з дня 14. березня 1923 р. проти волі українського населення, яке творить 80 процент всего населення тої території, а яке загально під Польщею числить 7 мільонів душ.

5. Згаданим актом зобов'язали Західні Держави Польщу дати автономію українському населенню і створити український університет та застерегли йому право культурного та господарського розвитку.

6. Тих зобов'язань польський уряд не лише ніколи не виконав, але що більше повів тепер і нагінку на українські культурні та економічні установи.

7. Польський уряд під терором примушує українське населення підписувати, що воно бажає собі остати під Польщею. Українське населення має замкнені уста і не може піднести своїх зажалень до Ліги Націй.

На основі повище наведених фактів, ми, тут зібрані, в імені справедливости і гуманности, та в імені побіди закона над насильством, покликуючися на зобов'язання переняті Західними Державами актом з дня 14. березня 1923 р. ,апелюємо до Ліги Націй і до правительства Великої Британії, а крім того Франції, Італії, Японії, Сполучених Держав Америки, які підписали той акт і до кожного правительства культурних держав зокрема та жадаємо:

І. Негайного вислання міжнародньої

комісії на українські землі під Польщею в цілі провірення вище наведених фактів та негайного припинення розбою і грабіжи польського уряду над мирним українським населенням.

II. Формального уневажнення акту з дня 14. березня 1923 р., який в дійсності ніколи не ввійшов в життя з вини Польщі, як зобов'язаної сторони та признан-

ня суверених прав Українському Народу.

III. До часу доки будуть створені основи введення в життя повищеного, жадаємо вилучення цих земель з-під заряду Польщі, а піддання під заряд Ліги Націй, бо лише в той спосіб те українське населення може бути певним пошановання прав, майна і життя.

ПЕРМАМЕНТНА РЕВОЛЮЦІЯ.

(Прив'язано Краєвому Командантові УВО бл. п. сотн. Ю. Головінському.)

Коли недавня збройна боротьба Українського Народу за вільне життя у власній державі покінчилася невдачею, станули перед ним дві дороги: або віддатися на ласку-неласку ворога, або працювати далі над визволенням із неволі.

I справді, одні, зневірившись в сили власного народу, покинули його ряди та перейшли до ворога, помагаючи йому нищити своїх братів; це т. зв. „хруні”, „зміновіховці” та інші запроданці.

Другі, що також не вірили, що Український Нарід зможе колись власними силами здобути собі волю, але вірили, що з поміччю одного ворога можна побити другого й тим способом створити Українську Державу. Отже вони вірили, що Український Нарід не створить собі держави сам, але вороги йому створять. А тому вони звязалися кожний з іншим ворогом і то рівночасно так, що всі наші

вороги мали своїх українських „союзників”. Та вороги, забравши українські землі, погодилися між собою, розділили сферу впливу і ані їм і в голові не було творити Україну. Противно, своїх українських „союзників” обернули в наймитів, що помагали їм нищити Українців у себе дома.

Треті не запродалися ворогам та не мали надії, що вороги створять нам державу, але роздумували так: коли не вдалось нам зброєю в війні здобути держави, тоді треба взятися за мирні способи та по частях здобувати собі права, видістаючи від ворога постійні уступки. А по якимсь часі набудемо стільки прав, що створення держави буде чистою формальністю: вона наступить, так би мовити, чисто автоматично, а якщо й станеться це з нагоди якогось потрясення ворожої держави чи міжнароднього конфлік-

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ Головної Управи Української Стрілецької Громади відбудуться дня 11 січня 1931.

САСКАТУН: Загальні Збори У.С.Г. Гурток ч. 4. в Саскатуні, Саск., відбудуться дня 21 грудня, 1930.

ЕДМОНТОН: Загальні Збори У.С.Г. Гурток ч. 2 в Едмонтоні, Алта., відбудуться дня 21 грудня 1930.

КАНОРА: Загальні Збори У.С.Г. Гурток ч. 9 в Канорі відбулися дня 19 листопада 1930. Докладний звіт буде поданий в слідуючій числі.

Сповніть Ваш національний обов'язок. Жертвуйте на Боевий Фонд УВО.!

ту, то буде це сполучене з мінімальними жертвами. Ті, що так думали, станули на шлях „легальщини”, „органічної праці”, „автономії”, „реальної політики”, „парляментаризму”, „льоальности”, „угодовщини”, або, наприклад, „українізації” на Східній Україні.

Та вороги наші не дурні; їх мудрість проявляється хоч би в тому, що над нами панують. Вони не квапляться йти нам на уступки, підсилювати нас на те, щоб ми колись за горло їх ухопили. Навпаки, вони стремлять відібрати нам і ті права, що ми їх мали, коли вони загарбали наші землі, вони квапляться знищити нас як націю, зробити нас фізичними й моральними рабами.

І були між нами такі, що здавали собі з того справу. Вони бачили, що ще ніякому народові на світі ніхто, а тим більше вороги, не дарував держави, ані волі, а що кожний нарід її собі сам здобував. І то здобував не „реальною політикою”, соймовими інтерпеляціями чи скаргами перед ворожими міністрами, а в кровавій боротьбі, в війні чи в революції. Так здобули собі волю Серби, Болгари, Поляки, Фіни, Ірляндці, Литовці, Чехи та інші, а колись у війнах творилася могутня німецька, італійська, американська, англійська та інші держави. **У кровавій боротьбі здобудемо й ми свою державу.** Коли програли ми одну визвольну війну, підготовляймо другу; коли програємо другу, може виграємо третю... Нарешті мусимо виграти. Поляки програли два повстання, Фіни програли революцію в 1905 р., народи поневолені Австрією революцію 1848 р., Ірляндці кілька десятків років постійно бурилися і програвали. А все-ж всі вони кінець-кінців виграла. Виграємо й ми. Полялась-же кров десятків тисяч людей за волю України. На марно це-ж не піде.

І ці останні, що підчас визвольних змагань із крісом в руці змагалися в рядах Української Армії за Українську Державу, зійшли в підпілля й створили од-

ні — революційні організації на Східній Україні, другі — „Українську Військову Організацію” на Західній Україні. Зробили це з тою метою, щоб викликати проти окупантів національну революцію на всіх українських землях.

Коли хтось хоче поставити дім, мусить подбати за ґрунт, матеріал, людей та доглядати, щоб щодня йшла праця над будовою, від підвалин аж по дах. Хто хоче зібрати збіжжя з поля, мусить мати землю, насіння та виконувати всі потрібні праці від оранки аж по жнива. Хто хоче мати революцію, той також не може сидіти зі складеними руками. Як дім одного дня не може поставитися, ні рілля сама не зародить, так і революція сама не вибухне. Революцію треба підготовляти, що дня над нею працювати, і то працювати відповідним способом. **Народне повстання**, отже не палатову революцію, **але революцію цілого народу, треба приготовляти між широкими масами революційними способами**, а не „льоальністю”, „реальною політикою”, „угодовщиною”, „легальщиною” — взагалі **миром**. Все це з революцією не має нічого спільного; це так неначе-б ми до ставлення дому вживали не цегли, каміння, піску, але зерна пшеничного, або ріллю засівали цеглою замість зерном. І так як з цегли не виросте хліб, а зі зерна не повстане дім, так і „льоальність”, „легальщина”, „угодовщина”, політика компромісів не викличе революції. Навпаки, вони її унеможливають. Хто хоче жити в спокою, в згоді, в льоальности, той не буде працювати для революції — незгоди й війни. Так само **той, що хоче війни**, не може змагати до згоди, спокою й льоальности.

А далі: хто скупує дати каміння під фундаменти дому, тому дім завалиться і той буде мати велику втрату; хто скупує зерна на засів ріллі, тому поле не зародить. Так само, хто скупує скласти жертви (людьми, майном і працею) для справи революції, тому революція не

вдається, а противно принесе тисяч разів більші втрати.

Це таке ясне. Але мало є таких, що здають собі з цього справу. І не всі з тих, що узнають потребу існування революційної організації, розуміють її ціль та радіють із діяльності підпілля, мовляв, воно злостить Поляків та наганяє їм страху. Бо вони думають, що як негречних дітей лякають „бобакком”, так власне мала би підпольна організація бути страшакком для „негречних” Поляків, мовляв, коли не підете на уступки, то зараз вам тут атентати почнуться. Підпольна організація повинна бути на їх думку, лише додатком до „реальної політики”, помічним засобом тої політики, й то другорядним, коли інші не виправдають себе. Отже, не про революцію — повстання їм ходить, не про неспокій, а про уступки Поляків, про окрушини з панського стола для спокійного, льяольного раба, який инакше може збунтуватися. Вони не беруть прикладу з Італійців, з Істрії та Тиролю, що під Австрією мали вповні забезпечені всі культурні, економічні та політичні вимоги, а все-ж віддавали цей „рай” за приналежність до їхньої держави італійської й за це в війні пролляли кров соток тисяч людей. Наші „льяольісти” вважають, що революційна організація повинна бути в їх руках зняряддям мирної, „реальної політики”. Найліпше, на їх думку, було-б, коли-б підпольна організація була сильна, але нічого не робила, неначе військо, що стоїть на поготівлі, й яке може стріляти, але ліпше, щоб не стріяло. А в тім вони навіть годяться, щоб підпольна організація час від часу виявляла себе якимсь вчинком та пригадувала Полякам, що вона є. Розуміється, вчинком таким, за який „реальні політики” не несли би відповідальности, який їм нічого не зашкодив би, але який робив би багато шуму. Просто, про гучні фаерверки їм ходить, що страшили-б заскочених Поляків та справля-ли-б радість „реальним політикам”.

А тому, коли не вдається виступ революційній організації, повстає негодовання, мовляв, цілий ефект знищений тими „нездарами”, забуваючи, скільки невдач мали революціонери інших народів, скільки то хоч би невдалих атентатів виконано тільки на одного царя Олександра II. І то найбільше ремствують саме ті, що самі рук до виступу не приклали, що скорше вмерли би зі страху, ніж, наприклад, переховали-б в себе бойовика, що сотика не дали-б на цілі підпольної організації, на те, щоби вона мала запевнений успіх.

А коли попадуть боевики до льяцьких рук і засудять їх на довголітню тюрму, або згине хтось із них у бою, то хоч не „льяольні” громадяне потерпіли, все-ж це на їх думку, зле й дає їм причину до гострої критики підпольної організації та революційних метод. Вони хотіли би, щоб усе в нас обійшлося без жертв, хоч прекрасно знають, що цілий Сибір був заселений жертвами революції, що в усіх сибірських копальнях працювали революціонери-каторжники.

А ще гірше стає, коли за виступ УВО попадуть невинні, спокійні люде та пересидяться кілька тижнів чи місяців у тюрмі. І ремствують тоді за те не на Поляків, що мучать невинних людей, а на підпольну організацію, бо коли-б не вона, то цього-б не було. Бо це-ж — після них — є страшне, коли понесе, хоч би найменшу жертву той, хто заприсягнувся до кінця життя свого бути „льяольним” та ніяких жертв не класти. А тому вже цілком зле є, коли починаються масові арешти.

А коли „невідповідальні” виступи УВО втягнуть до акції широкі маси, коли вони розворушать цілу країну, викликавши в ній революційне кипіння, коли вони виведуть ворога з рівноваги й він показує своє правдиве, хижачке обличча, коли почнуться карні експедиції та вводиться военний стан, коли зачинає плисти кров, у якій тонуть угодові мрії та пляни „реальних політиків”, тоді во-

ни смертельно настрашені, навипередки біжать поклонитися ворогові, заявити йому свою льюальність, не тільки відпекуються від революційної організації та її акції, але й осуджують її як шкідливу для українського народу та нарешті проголошують прилюдно, що це навіть не е революційна робота.

Історія повторюється. Колись польські „люальісти” називали своїх революціонерів, що здобували їм волю, — бандитами. Нині українські „люальісти” називають українських революціонерів „невідповідальними людьми”, „анархічними одиницями”, „легкодухами”, „народними шкідниками” та „псевдореволюціонерами”.

А між тим ворог глузує собі, глузує з рабів, а на їх заяви „люальності” дивиться з правдивою погордою...

Не було більш спокійного та люального до свого гнобителя-пана народу, ніж Українці під Австро-Угорщиною. Зі своєї кривавиці платили вони покійно податки, що йшли на розквіт не-українських провінцій, давали рекрута, що мав боронити тюрму, в якій жили та молилися ревно за „цісаря-пана”. А підчас світової війни їх землі зорано залізом, сотки їх селищ зрівнано з землею, тисячі цивільного населення згинуло від куль ворожих військ, а десятки й сотки тисяч українських вояків гинуло на італійським та сербським фронтах за „цісаря-пана”. А в тому самому часі їх брати із-за Збруча десятками тисяч клали покійно свої голови за „царя-батюшку”. Та й ще молились за перемогу своїх гнобителів. А коли завдяки чинности інших, **бунтівних народів** Австро-Угорщина розпалася, жаль здушив горло українським народнім провідникам. Інші народи вже заходилися давно творити свої держави, а наші провідники до останньої хвилі сиділи в Відні, покони били „цісареві-панові”.

І що за свою люальність мали Українці? Мимо вічних поклонів навіть уні-

верситету не дістали; а народне шкільництво, до речі дуже мізерне, дістали просто тому, що всі інші народи вже давно собі його вибороли; однак на Підкарпатті й того не мали; там так винищено морально й матеріально населення, що по розпаді ворожої держави остав народ-жебрак, що не знає навіть, хто він такий. А за свою люальність десятки тисяч Українців підчас війни каралось по тюрмах, Талергофах, і повисло на шибеницях, як зрадники. Ніякий народ так нізащо карався і гинув. А Українці навіть умираючи залишалися вірні й люальні ворогові. Ще й запросили гнобителя на свої землі за Збруч. А ворог обдирав з останнього нарід та за просини дякував тим способом, що „бунтарські” села рівняв із землею, скинув українську владу, завів свої порядки та завів свої тюрми, наповнюючи їх тими, що його запросили на їхню землю.

А як-же велося іншим народам? Мадяри криваві війни й революції вели проти Австрії, хоч нічого їм в порівнанні з нами не бракувало, і тому здобули рівноправну державу. Що Чехам бракувало під Австрією? Все мали так, що по перевороті тільки поперемають державні емблеми й усе лишилося по старому. Але вони держави своєї не мали — і тому бунтувалися, на кожному кроці шкодили Австрії, в краю і за границею і революцію робили в 1848 році, з ворогами Австрії лучилися а підчас світової війни цілими полками покидали фронт та заснували і в Італії, і в Росії, і у Франції, і в Америці свої легіони для боротьби з гнобителем, щоб лляти свою кров за чеську справу, а не ворожу. — А Італійці під Австрією? Хіба пташачого молока їм бракувало. Тоді їх сотки тисяч згинуло, сотки тисяч стало каліками на те тільки, що вирвали клаптик італійської землі з-під австрійського „добра”. А Поляки? Школи свої мали, і університети, і всі уряди були в їхніх руках, і поліцію свою мали, й намісника свого й міністрів. А все-ж підчас війни їх легіо-

ни, з Пілсудським на чолі збунтувалися; бо державу свою хотіли мати та австрійського „добра” позбутися. А Словінці? Румуни? Хорвати? Всі вони в порівнянні з нами, мали рай. А всі вони були незадоволені, всі вони були нельояльні, всі вони бунтувалися.

І саме тому, що всі вони опір ставили ворогові й плювали на добра ворожі, мали й ті добра, а нині мають свої держави. А найбільш льяольні Українці власне через своє рабство найгірше на тім вийшли: й тоді нічого не мали, й держави своєї не здобули, а дісталися до рук ще гіршого ворога, й до нині нічого не мають.

Не льяольністю здобудемо волю. Не опортунізмом, компромісом, угодовщиною, реальною політикою створимо власну державу. Лише **найбільшим опором ворогові, протестом, боротьбою, революцією, війною...**

Ось що пише польський ідеолог Дмовскі, духовний керманіч польського походу на знищення Українців: „У взаєминах між націями немає слушности й кривди, а тільки є сила і слабкість. Хоробрі придатні до життя народи тільки в боротьбі виростають. Нарід улеглий і покірний скорше чи пізнійше буде знищений, а улеглістю своєю сам тому допоможе”!

Перегляньмо цілу нашу історію і побачимо, що всі світлі моменти нашого народу, моменти його розвитку, — всі вони трагічні, жорстокі, небезпечні, неспокійні. Княжа доба? — Постійні війни. Козацтво? — Небезпека, сміливі виправи, геройські війни. Хмельниччина? — Постійні бої на протязі літ, тисячі вбитих, кров. Народній пророк Шевченко? — Бунт, підпілля, арешт, каторга. Остання українська держава? — Жорстока боротьба на всі фронти, трикутник смерті, десятки тисяч вбитих, могили. Революційна боротьба? — Арешти, тюрма, шибениці, розстріли.

Але все це не пішло на марно. Все це живе у свідомости народу, все це тво-

рить його історичну традицію, все це творить із нас, етнічної маси націю, що щораз голоснійше домагається своїх прав, і права ті, кінець-кінцем здобуде. Ні одна жертва покладена для української справи, не пішла й не піде на марно.

І коли гине боевик УВО, якого слава буде жити в поколіннях, що будуть на ній виховуватися в любові та посвяті для Батьківщини, коли він гине за українську справу, то яким правом „льоялісти” підносять крик, що то не потрібна жертва? Чому вони не кричали на весь світ, коли десятки тисяч наших людей гинуло непотрібно на шибеницях від мадярських рук підчас світової війни? Яким правом „льоялісти” ремствують тепер, що повні тюрми, де люде терплять за українську справу, і чому вони не кричали, коли австрійські та російські тюрми були повні? Чому вони тепер ремствують, що люде тратять маетки за українську справу, а не кричали, коли за чужу справу рівняли наші села з землею та ожебрачували цілий нарід? Чому вони кричать тепер, коли українське підпольне військо вступило в бій з ворогом за українську справу, і чому не перервали собі глотки від крику, коли сотки тисяч Українців гинуло в російським та австрійським війську за чужу справу? Все це були непотрібні жертви. Всі ці жертви нашої льяольности й рабства, жертви покладені для чужих, пішли на марно. Ті жертви були й є необчислимі. На наших кістках, на нашій кервавиці стояли довгі століття цілі держави — польська, російська, австрійська. Коли-б ми в тисячній частині офірували це для своєї справи, ми давно були-б державним, могутнім народом.

Саме ті часи з нашої історії, коли ми були льяольні, мирні та жили в згоді з ворогами, були нашим занепадом, занепадом нації, неволею тіла й духа. Що зискали ми під Польщею, коли „реальні політики” повели наш нарід на дорогу льяольности та частинних здобутків, на

дорогу легальщини, парламентаризму й угодовщини на дорогу мирного співжиття з Польщею. Непомітно ворог замкнув нам 3,000 українських шкіл, 500 церков, сколонізував десятки тисяч гектарів нашої землі ляхськими зайдами, замкнув перед нами державні уряди, сотки українських учителів попереносив до корінних польських земель, а на їх місце спровадив Ляхів, замкнув або обмежив вступ до високих шкіл, завів насильну польонізацію цілого краю, здушив культурний, економічний та політичний розвиток народу, ожебрачив населення матеріально, усунув навіть назву „український” та взагалі завів курс „витеупіць”. Що зробили наші „реальні політики” проти того? Виголошували в ляхським соймі промови, яких ніхто не слухав. Писали інтерпеляції яких ніхто не читав. Чому вони тоді не кричали на весь світ про те? Чому вони тепер осуджують перед цілим світом саботажову акцію, що була реакцією проти постійного систематичного гнету Українського Народу? Чому вони тепер перед цілим світом осуджують акцію УВО, коли йдуть з димом осередки польськості — поміщицькі двори, коли вогонь нищить майно зайдів-колоністів, відстрашуючи інших від поселення? Вони це називають шкідливою для нації роботою? Чому вони не кричали, коли ворог замикав непомітно 3,000 шкіл, про що світ не знає, а бідкаються над шкідливою діяльністю УВО, бо мовляв, вона довела до замкнення в часі пацифікаційної акції 3 українських шкіл, коли про замкнення тих шкіл телеграми пресових агенцій кричали на весь світ, коли Українці на всьому світі будуть підносити цей факт у своїх протестах? Що зробили вони, щоби забезпечити нарід перед цілковитим знищенням? Складають заяви льояльності.

Чому українські „льоялісти” місто витрачати свої сили на нікому непотрібні соймові промови, інтепреляції, засідання в комісіях, вибори, не витратили їх на

— змілітаризування українських мас, на зроблення їх здібними відперти всі ворожі заміри? Тоді при „пацифікаційній” акції люде не далися-б мордувати спокійно, тоді пожежа повстання обхопила-б цілий край, тоді-б „пацифікаційна” акція не тревала-б три місяці, але тягнулася-б літами без ніякого висліду, тоді-б ми змусили світ вмішатися до відносин в Польщі, тоді-б ми могли й світови диктувати свою волю.

УВО зміряє до національної революції не через згоду, льояльність і співжиття з ворогами, а через **постійне революційне кипіння в краю**. Органічну працю поставимо на першій місці по досягненню волі. Инакше ворог нам знищить усе те, що маємо. Коли будемо покірними рабами, ворог одним розпорядком скасує і ті рештки, що ще нам залишилися. Він скасує їх так, як уже досі скасував тисячі шкіл, церков, „Просвіт”, кооператив; скасував, бо опору ніякого не бачив. І коли його не буде далі, то незабаром і говорити нам українською мовою заборонить так, як уже счеркнув назву „український”, і віру нам відбере, як уже відобрав нам 500 церков. І вижене нас цілковито з нашої землі, як уже десять тисяч гектарів землі нам відобрав на колонізацію та змусив десятки тисяч людей виемігрувати з рідної землі у світ, за очі... Він це зробить напевно, коли будемо покірні.

А тому ми рук не складаємо. Пястука ворожого в покорі лизати не будемо. А смерть і знищення будемо поміж його лавами сіяти. Не тільки поодинокими атентатами, але масовими виступами організованими час від часу, захопимо для ідеї визволення та втягнемо в революційні ряди широкі кола населення. Широкі маси треба зацікавити справою революції й волі. „Хто хоче жити не-рабом, мусить щось любити, але й ненавидіти”. Лише масовими виступами, що будуть повторятися, можна піддержати й плекати постійний дух протесту проти окупанта, піддержувати ненависть до

ворога та бажання остаточної з ним розправи. **Нарід не сміє звикнути до кайданів, не сміє почуватися у ворожій державі добре.**

Викличе це реакцію ворога? — Так. Тим гірше для нього. Він власними руками буде поглиблювати тоді ненависть до себе, буде збільшувати кипіння, буде поширювати революційний рух та приближувати остаточно розправу з ним. Кого ворог останніми карними експедиціями озвірів проти всього, що польське? Членів УВО? Ті й без карних експедицій дишать ненавистю до Ляхів. Саме мирному населенню показав він своє **правдиве** обличчя та відкрив свої справжні заміри, саме тим із нас, що думали в мирі, в покорі класти щоденні жертви на будову своєї тюрми. Він знищив щораз більш податливий ґрунт для угодовщини, легальщини, льюальности, він вбив всякі надії на ласку ворога. Він **оправдав революційну роботу, оправдав УВО.** Нині кожний на власні очі бачить, що коли-б УВО була всто разів сильніша, ніж є, то не так стояли-б ми, як стоїмо. Тепер кожний переконався, що УВО, це одинока сила українська, якої ворог боїться.

Будуть жертви по наших боці? А тепер не несемо жертв? Ворог живе з нашої кервавиці, ожебрачує цілий нарід, заповнює тюрми, безчестить наші святощі — церкви та могили поляглих за волю, знущається над жінками та старцями, осирочує дітей. В ім'я чого то все діється? Чи не ліпше понести в 100 разів більше жертв в боротьбі з ним за свою будучину та на його знищення? Ніякі жертви не є за великі, коли йде про життя і честь нації. Такі жертви не підуть на марно. Всі наші здобутки, знищені ворогами відбудуємо на волі за один день. Але волю мусимо наперед здобути. Ось, що пишуть Поляки в історії підпольних змагань: „Важне є, щоби був нарід, а не стадо, щоби жила в нім свідомість, гордість, воля, гін життя і розросту. Повстанці 63 року не мали ні-

яких надій, щоби їх шалений крок оплатився, вже не для них, але для Батьківщини, а все-ж кинулись з мотикою на сонце, бо відчували це добре, що моральний зиск їх чину винагородить їх страти”.

Отже й коли-б ми викликали матеріальну руїну, дух нації **остане вільний**, захоронимо будучність життя нації, знищимо моральну неволю, яка є причиною і основою всякої неволі. „Раб духом ніколи не підведеться, щоби пірвати кайдани”. А тому ми їх пірвемо. Ми ворога здеморалізуємо його безправствами, та нашою впертістю, нашим суцільним фронтом, нашим відпором, нашою безоглядністю. Ми стягнемо його у прірву, яку йому викопуємо.

Хто хоче спокою, згоди, миру, хай зречеться віри батьків і хай перенесеться на корінні польські землі. Ми, революціонери маємо смілість заявити, що не дамо нашому народові звикнути до кайданів, не дамо загинути нації. Ми не можемо дозволити, щоби нація, коли прийде слухний момент до останньої розправи з ворогом, була нездібна до боротьби. Так уже було. Так було в 1918-20 рр. і тому ми програли нашу війну. Бо лише нечисленні зпоміж нас пішли битися за Україну. А тому ми **не дамо на поневоленних українських землях запанувати мирові.** Бо спокій це для нас неволя. А тому,

„Де неволя, хай мир згине,
Хай не має муж дружини,
Хай гние на полі плід.
Де тирані та кайдани —
Хай мале дитя не гляне
Весело на чорний світ.
Хай сповіє наші села
Сум і дума невесела,
Аж здобудем волю знов,
Аж ти Дніпре бистротечний
І ти Дністре наш сердечний
В море влеш ворожу кров.
За наш сором, кров і рани,
Помста, помста вам тирані,
Наше пекло вас спалить”.

ПОСЛІДНА ЖЕРТВА.

Затихли гармати,
Замовк скоростріл.
Вернув я до хати
І сівши за стіл,

Голову склонив я
Неначе до сну,
Та Бога хвалив я,
Що з війни вернув.

Бо вже надоїла
Шість-літня війна
І лють мене брала,
Де-ж та свобода?

За що ми боролись?
За що кров текла?
До дому вернутись
Знова у ярма?

І так думки бились
В моїй голові,
Аж сльози полились
По білім лиці.

Текли мої сльози
З змарнілих очей,
Аж тут дався чути
Стукіт до дверей.

Я пішов під двері
Затаївши дух. —
„Отворж држві кабане”,
Дійшло моїх вух.

Лють мене охопила,
Що польська свиня
У мій дім вступила,
Та ще й прозива.

Скочив я на ноги,
Відхилив вікно,
Вложив в кріс патрони,
Та підніс дуло.

Гуркіт повторявся
Ще кілька разів,
Та більше не чув я
Проклону ні слів.

Двері затріщали
І впали на діл,
А я мов шалений
Пустив з кріса стріл.

Упав лютий ворог
Близько моїг ніг,
„Кабане” сказати
Він більше не міг.

С. С. Залізна дорога, 2/9 1930.

Р. Ярій.

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА.

Коли подіями з життя інших народів, та й подіями також побічного значіння займається у великім розмірі чужинна преса, а також політичні світові чинники, то ми мусимо це справді з жалем ствердити — ні буденні події на українських землях, ні політичні стремління українського народу взагалі не наїшли до нинішнього дня належного відгуку у світі. Під тим оглядом не повинні нас збаламутити оптимістичні запевнення поодиноких „правительств” та наших політичних партій, що для зама-

сковання власної безсильности та не-успіхів, вже від початку світової війни постійно підносять як то „добре наша справа на Заході та Сході стоїть в Антанті або в Німеччині”, і що вже завтра, коли ще не нині, прийде остаточне рішення та розв'язка українського питання. Вже найвищий час без ніякого оптимізму подивитися на непотішаючу дійсність та з пізнання наших блудів в дотеперішній зовнішній політиці навчитися, як належить поступати в будуччині.

Оптимістичні звіти українських за-

кордонних представників і делегацій мали з огляду на **наші внутрішні справи** подвійний злий наслідок. По перше в широкі маси населення вціпілося вже з початку перекрнання, що цілий світ докладно визнається в українській справі та що рішення нашої національної долі є не в **наших власних руках**, а лише виключно залежить від волі інших держав. Це можна було бачити ще в час нашої визвольної війни, коли то напр. починалося військові операції не зі становища стратегічних вимог, лише з огляду на зовнішно-політичні успіхи, так само як з тих самих причин на позірний натиск великих держав заключилося перемиря в найбільш невідповідний для нас час, але в найбільш потрібний для нашого противника. Не диво, що при веденні того рода зовнішньої політики вціплюється в широкі маси мало освідленого народу погляд, що зовсім не треба боротися та що воля не вимагає ніяких жертв, бо так чи сяк все здобувається на дипломатичній і політичній дорозі. Однак твердий п'ястук ворожих окупацій на всіх наших землях, окупацій, що настали в наслідок збройної переваги, навчив нас — на жаль запізно — дещо іншого.

Однак оптимістичне представлення наших очікуваних успіхів за границею мало ще другий не менш шкідливий вплив на народні маси: широкі кола населення ставляться нині з великим **недовірям** до плянів кожного політичного проводу взагалі, та проти зовнішньо-політичної акції зокрема.

Яке значіння має та яке вражіння робить українська акція за кордоном?

Вже від давна старається зручна польська і російська пропаганда виперти українську зовнішньо-політичну акцію та представити її як без значіння. Решту зробили ми самі. Бо в тому часі, коли за границя взагалі нічого не знала про українську справу, ми, місто одного, одноцілого та енергічного національного представництва Українців за кордоном,

мали постійно **більше** українських заступництв побіч себе. Побіч східно-українського та західно-українського „правительств”, працюють за границею ще багато більш чи менш значних груп, від монархістів починаючи, а на комуністах кінчаючи, всі вони претендують на **монополь** представництва української справи. Зрозуміло, що в таких умовах кожний західно-європейський дипломат чи політик, а навіть звичайний журналіст не знає як забратися до українського питання та взагалі нічого не хоче знимати до діла, бо уважає його за надто „компліковане”. Ще для них було-б зрозуміле розподіл тих представництв на прихильників **національної України**, (без огляду на будучу державну форму) та на прихильників **радянської України**. Але факт, хаос, що повстає із зовнішніх акцій численних українських груп, що не тільки різняються між собою під **соціальним**, але й **територіальним** оглядом, просто відстрашує кожного занятися нами поважно. Вже не згадуємо, які шкоди спричинили якраз між кругами тих чужинців, що хотіли бути нашими приятелями, різні безвідповідальні гахштаплерства, розділювання орденів, титулів, брудні грошеві історії, то-що. Вкінці боротьба різних укр. груп в чужині між собою причинилася до потрясення українського престижу взагалі.

Стверджуючи, що подібного рода політична акція за кордоном є згори засуджена на невдачу, мусимо з другого боку піднести, що досі не вдалося нам, Українцям, зорганізувати **передумову** успішної зовнішньої акції, себто **відповідну пропаганду** в чужині. Про потребу зовнішньої пропаганди писалося у нас досить, та навіть роблено в тому напрямі в різних місцях спроби її реалізації. Різні політичні групи намагалися поставити українську пропаганду в крузі свого ділання: в різних державах та містах основано з великою реклімою українські **пресові бюро, часописи, пропагандивні осередки**, то-що. Безперечно

мали вони добру волю зробити щось корисного, але в більшості випадків чи то з матеріальних чи не рідко з особистих мотивів існували вони коротко. Користь, що вони принесли була мала, але моральна шкода була велика: бо вони показали чужинцям, що ми не в стані подібні важні місця самі та на довший протяг часу втримати. А тому наша пропаганда обмежувалася досі на принагідну працю виданні кількох брошур та листочок, то-що, бо не мала під собою сильної, сталої основи. І якраз в наслідок браку центру, що кермував-би цілою акцією української зовнішньої пропаганди, є ми свідками того, що кожна особа, що має добру волю до праці, у своїх зовнішньо-політичних виступах пояснює поодинокі факти та політичні концепції згідно з особистим переконанням, не маючи змоги перевірити, чи її праця є в згоді із загальною, напрямною. Тим і пояснюється обставина, що дуже часто меморіяли, то-що, в подробицях та в представлюванні поодиноких випадків минулого годяться або доповнюються, але під оглядом засадничої політичної лінії заключають в собі як раз протилежності і суперечності.

Знаменитий приклад на недостачу одноцілої зовнішньої політики творило останнє засідання Союзу Народів в Женеві. Побіч „Проводу Українських Націоналістів”, що має постійний осідок у Женеві, були там представники „правительства УНР”, як заступники східно-українських земель, заступники і послі західно-українських областей під польською і румунською окупацією, як рівнож певне число осіб з різних центрів української еміграції в Європі, а навіть і з Америки. Однак було би великою помилкою думати, що всі ті представники українського народу хоч раз зійшлися перед початком своєї акції, щоби порозумітися, як власне можна представити світові цілу їх чинність у формі **одної цілості**, щоби в той спосіб об'єднаними силами досягнути успіх. Замість того,

ходили наші дипломати з таємничими мінами, замкнені в собі, оминаючи далеко один одного та уважаючи кожний свою роботу за **державну тайну і свій монопол**. Одні вручили Бріанові „отвертого листа” відносно питання східної України, забуваючи при тім, що на західних областях також мешкають Українці. Інші писали про терор як раз на західних областях, не бажаючи зайняти ясного становища в справі східних областей. Натомість треті поставили за завдання заступати місцеві інтереси, другорядного значіння, забуваючи про ціле українське питання.

Для нас, Українців, що знають історичний наш розвиток та про наше трагічне розбиття в час останньої визвольної війни, може бути така політика принайменше зрозуміла, хоч не виправдана. Але що має почати з таким „українським рухом” чужинець?! Дуже влучно сказав один англійський політик, що мав нагоду говорити з представниками різних українських груп: **„Кожний нарід, що бореться за свою державну самостійність, мусить передусім знати, що він власне хоче. Однак коли говорити з заступниками українських політичних груп, треба ствердити, що кожний з них хоче щось иншого; одно слово — ще нема „кристалізації” українського національного хотіння”**.

Таке саме ствердження будуть, без сумніву, робити і інші чужинці на нашу шкоду. Однак ми самі можемо ствердити, що подібний погляд є лише частинно правильний. Бо кристалізація нашої національної волі може бракувати у провідників поодиноких політичних груп зглядно може не приходити у них на увагу, тому, що вони ще до нині, на жаль, змішують основні засади із тактикою. Однак та кристалізація нашого хотіння, яку не бачить чужинець ясно зогляду на розбиття наших політичних груп, вже давно існує в масах нашого населення, а передусім також в рядах молодшої інтелігенції, що в сучасний

момент стоїть здалека від високої політики. Та кристалізація представляється ясно і зрозуміло: „Самостійна Соборна Українська Держава”.

Безперечно, треба на се відповідної відваги, щоби в часі, коли все говорить про охорону границь, забезпечення державної неторканости, то-що, твердо і ясно ставити домагання, що зовсім не звертають уваги на почуття та інтереси найблищого сусіда, а лише зосередковуються на добрі і національним інтересі власного народу. Однак мінімальні програми, що обмежуються до домагань одної провінції, або до програми одної територіяльної чи іншої партії, ніколи не доведуть до виповнення наших національних бажань та ідеалів. Вони будуть постійно лише виложниками чужих інтересів і їх роля покінчиться завсігди з тою хвилиною, коли чужі інтереси будуть заспокоєні, без огляду на це, чи ми досягнемо які небудь успіхи. Це видно неначе червону нитку в усіх невдачах національного руху на протязі останніх двох десятиліть не згадуючи навіть про попередні століття.

Що ясно висловлена **максимальна політична програма** навіть в найтяжчій добі може принести успіх, вказує на се, наприклад, історія Чехів. Коли-б сьогоднішній чеський міністер закордонних справ Бенеш не розумів свого часу, що частинно також різні програми чеських заступничих напрямків в Європі і Америці треба об'єднати в один бльок під символічною особистістю Масарика, щоб виступали вони бодай на зовні як одно політичне ціле, та що тому бльоківі треба дати як під національно-політичним, так і під територіяльним оглядом одноцілу програму, то ніколи не повстала би чехословацька держава із сьогоднішньою політичною ролею та із сьогоднішнім територіяльним її поширенням. Безкомпромісовість відносно національного ідеалу навіть у найтяжчих моментах для чеської зовнішньої акції, коли то Антанта була схильна посвятити че-

ські інтереси за ціну сепаратного миру з Австрією, показала ясно цілому світові правдиву кристалізацією чеської національної думки: „незалежна національна держава”. Знову-ж відносно території, то чехословацька держава ніколи не дійшла-б до нинішнього свого розміру, коли-б провідники чеського визвольного руху вже від самого початку не ставляли перед Антантою свою максимальну програму, що претендувала не тільки на області чеські й словацькі, але й області лужицьких Сербів, як рівнож і німецькі та мадярські пограниччя, що з огляду на підземельні скарби, перевоз, то-що, створили „життєву конечність” для існування чеської держави. Бачимо отже тут протилежність того, що сьогодні роблять більшість наших політичних груп, які йдуть дорогою найменшого опору, які продають український нарід та землю за недодержані обіцянки, та які стоять на становищі мінімальної програми.

На Сході та Заході наглядно паде з кожним днем сила ворожих окупацій. Хвиля терору супроти українського населення, найновіші нищення українських культурних та господарських дібр наших ворогами, не є знаком сили ворогів, але протівно їх слабости, доказом, що вони вже не в стані іншими засобами здержати зріст українського національного руху, протилежного їхнім інтересам.

Світ бачить з положення українських земель, що Український нарід сам вже є свідомий своєї волі. Тому є вже найвищий час, щоби ті елементи, які претендують на провідну політичну ролу, представити світові ясно й зрозуміло та без заслони відносин на Сході чи Заході ту „кристалізацію” українства. Вона находити свій вислів в жаданні **повного права самоозначення для всіх українських земель**. Однак кінцева ціль того жадання не лежить в ставленні на перше місце тої чи іншої української області, але в яснім прецизованні — „об'єднання

всіх українських областей в національну державу. Коли світ довідується від всіх українських партій про однакове домагання та однакову ціль, тоді не буде ніяких непорозумінь, що повстають завдяки нашій „дипломатії” та „закриванню”. Якраз тепер завдяки слабості, в якій оба наші сусіди знаходяться, маємо найліпшу нагоду заступати отверто наші ідеали. Це є зрештою обовязок, що диктує хвиля, щоби знову не дістатися між молото а ковалю, значить між російські та польські інтереси.

Як представляється практичне переведення порушеної справи. Передусім кожний політик старої генерації, яка ще працює з неясними та мінімальними програмами і політичними цілями, просто відсунений хвилею молоді генерації. Бо є це та генерація, що думку **національного відродження і об'єднаної держави перевела вже у дійність** тоді, коли вона — походючи з різних українських територій — боролася рама об рама під мурами Києва, Львова чи Одеси, над Дніпром чи над Дністром, в карпатських лісах чи на українських степах, билася вона разом проти ворожих сусідів в тому часі, коли правительства наші ставили проти себе машиню кріси і коли змушували війська, що не розуміли „високої політики” йти на союзи з Варшавою, чи з білими або червоними Москалями. Не знати може вже завтра прийдесться нам знову боротися зі зброєю в руці за хожний клаптик української землі. Одно однак знаємо напевно: коли приготування різних політичних провідників підуть далі в тому напрямі, що й досі, то Українці будуть боротися зі зброєю в руці проти себе, стоячи на жолді чужім та борячися за чужі інтереси, замість, щоб в загально-українським фронті боронити власні інтереси та хоронити власну землю перед ворожою навалою. Сьогодні вже кожний селянин з найбільш відлеглого гірського села напевно прийшов до того самого погляду та мусить лише дивуватися, що наша

провідна інтелігенція до нинішнього дня не прийшла до того-ж самого переконання.

А далі. Ми мусимо зискати самопевність, що відповідає силі 40 мільонів людей та значінні нашої країни. Не треба додавати, що повстання нашої нації має відбуватися не згідно з волею інших народів, а то й наших історичних ворогів. Ми самі мусимо своєю упертою та витревалою працею накинати **нашу власну волю та наш погляд на майбутність**. Однак ми не повинні лише говорити, але й ділати. Почуття приналежности всіх українських земель до одної цілости повинно бути відношене на кожному кроці, а державні границі, що в біжучий момент розділюють наші землі, можуть існувати для світа, але не для нас. Акти самооборони українства зглядно оборони проти нападів ворогів повинні бути світові знані більше, ніж досі. Бо вони є побіч теоретичних політичних програм одиноким доказом в даний момент, що український нарід не погоджується зі своєю нинішньою долею.

Український політик, без огляду на це, з якої області він не походив би, мусить почуватися на чужині при кожній місії наперед **Українцем**, а потім заступником даної області. Скорше чи пізніше мусять бути у всіх державах, де Українці ведуть якусь політичну акцію, особи, що при заступництві українських інтересів не будуть стояти на партійному чи групово-політичному становищі, але будуть брати на увагу **цілу українську націю**. Щойно тоді, коли прийде така хвиля й поодинокі наші політичні сили об'єднуються до спільного ділання, можна буде твердити, що началася зовнішньо-політична акція в державнім маштабі.

Однак вступом до цього повинно бути зорганізованя **зовнішньої пропаганди**, яка без огляду на труднощі зі всіх боків, поставить собі на ціль інформувати світ про **українство в цілому**, переходячи до порядку дня над партійними

програмами, переконати його в слушності наших максимальних домагань та konieczности повстання української держави. Щойно тоді, коли в наслідок такої систематичної пропаганди у світі прийметься назва „Україна” як цілостне поняття, та коли світ займе до нього позитивне відношення, тоді можемо надіятися, що також чужинецькі рішаччі чинники бу-

дуть нею інтенсивніше займатися, бо пізнають, що кінець кінців не вони, а воля українського народу сама рішить його долю.

Обеднання всіх тих сил, що узнають таку необхідність, та практичне переведення цього всього в життя, мусимо започаткувати вже сьогодні.

—**—

Р. Винницький.

ВІДГОМІН КРАЄВИХ ПОДІЙ ЗАКОРДОНОМ.

I.

„Успіх на міжнародньому форумі залежить дуже часто не так від самої справи, як від часу, в якому її ставиться і від форми, в якій її ставиться” — пише у своєму найновішому творі італійський амбасадор в Парижі граф Сфорца. І безперечно не помиляється. Вистарчить тільки згадати ті перші роки нашої збройної боротьби, як то наші дипломати намагалися переконати Антанту, що в нас є всі дані на те, щоб бути самостійними. „І територія своя є і своє море і уряд і армія і богацтва землі і історія минулого і своя література, ну і врешті, а це найважніше, — нас є 40 мільонів”. Але ці докази ані трохи не переконували антантських дипломатів. Тому вхопленося інших методів. Петлюра з легким серцем проголосив „десінтересма” в справі Східної Галичини, прирік сплачувати частину царських довгів, не хотів ані сантиметра чужої землі і т. д., а галицький уряд заявляв, що проголошення соборности було лише формальним актом, доказом чого окремих уряд, окрема армія, окремі заграничні посольства, став предкладати статуту, які робили Поляків та Жидів рівнорядними з Українцями в майбутній галицькій державі. І ні одно, ні друге, ні третє ані десяте не сунуло нашої справи з мертвого місця. Час не був для ставлення нашої справи на міжнародньому форумі і фор-

ми її ставлення не були підготовані. Всіх тих аргументів було ще замало, щоби мати свою державу.

Саме минає дванайцять років з того часу. Богато змінилося в повоевній Європі а в нас також. Чимало людей зневірилося у власні сили народу, богато стало пасивними, але в цілому йде постійно боротьба за відновлення своєї держави, народ під тяжкими ударами могутніе, розвивається на всіх ділянках. Це ми бачимо на власних очах, як нація стає щораз то більш зрілою до власної державности, як щораз то більш отверто і сильнійше ставить опір своїм ворогам. Дарма, що сього не бачуть наші „високі політики”, які молодшій генерації закиднують, що вона не має ані „орієнтацій”, ані „плянів” для будованя самостійної України. А в нас, мовляв, всьо своє було: і пляни, як будувати Україну і орієнтації, хто цю Україну мав би нам збудувати. Не можна заперечити, що таке було, тільки треба для обективности ствердити, що всі ті пляни і орієнтації довели до розшматовання України на чотири часті. Смішно стає щей сьогодні читати про ті хвальби, коли ми биті зі всіх сторін мусимо направляти гріхи тих, що всьо мали і України не збудували. Жаль тільки, що в так довгому часі й тяжкому та богатому на досвіди, вони не змогли схопити ту істоту, той закон, який є клю-

чем нашої самостійности, а саме національна сила. Як би наша самостійність залежала тільки від плянів, то їх можна-б виготовити цілі тисячі, але це залежить перш всього від сили нашого народу. 40-мільоновий нарід, якщо хоче мати свою державу, мусить виказати таку силу, яка відповідала-б його чисельности. Тільки наша народня сила може зробити українську проблему актуальною на міжнародньому форумі і злишним буде її пришивати до якихсь інших договорів, так як це ми хотіли зробити 12 років тому назад. Наука, яка нам тоді була дана чужими державними чинниками, повинна знайти своє зрозуміння в кожного Українця. Антанта ані за Україну, ані за жадну иншу поневолену націю чи державу війни не вела. Вона переслідувала свої інтереси а кожний хто хотів мати свою державу, мусів її дорого окупити не тільки майном, але і народніми жертвами. Антанти довелось тільки дати свою згоду на довершені факти, які були проведені поодинокими народами. Коли-б в нас тоді була знайшлася сила, яка була-б охоронила самостійність України перед її зовнішними ворогами, а внутрі найшовся-б був державний муж, який всіх тих отаманів і змосковщених панів та галицьких мрійників зляпав твердою рукою за чуба, то ми були-б мали свою державу. І момент, хоч нами не підготований як слід, був би всесторонньо використаний і ми були-б сьогодні вже далеко на вищій щаблі національного розвитку. Не сталось так, а тому серед тяжких обставин і постійної боротьби мусимо дозрівати в державну націю. Головна річ, що діло започатковане 12 років взад продовжується. І коли сьогодні розписується вся світова преса про українську справу, то це найкращим доказом, що ми на правильнім шляху до найвищої народньої мети.

II.

Події, які мали місце в останніх часах на наших західних землях позвільна

стали вдиратись на сторінки європейської преси, зацікавили Європу та її політиків а де далі і заокеан. Серед загального спокою хвилевого і тяжкої задуманости Європи над цілим рядом важких питань виринула для неї знова та сама справа, що й перед 12 роками. Український нарід хоче бути самостійним, за цю самостійність безупинно бореться. Але не тільки ця причина сколихнула Європою і не тільки ті злочини, яких доконувала Польща над безборонним українським населенням, була ще одна і чи не найважнійша. Польща в Європі входила за одну покровительку перед большевиками у їхньому поході на Захід, вона чванилася, що внутрішньо вже сконсолідована і сильна та приготована на всякі евентуальности і нечайні напади червоної Москви. Нараз спало те темне прикривало і показалася нага дійсність внутрішніх обставин Польщі та зрілість польського державного розуму. В міжнародних чинників настало затрівоження. Ще вчора вимагали від нас признання міжнародніх договорів та погодження з фактом приналежности до Польщі, вчили нас вносити зажалення на Польщу до Союзу Народів, які то зажалення складали без розгляду опісля на глухе місце в архіві цієї інституції. Сьогодні картина змінилась. Цього від нас ніхто не вимагає, а навпаки і співчуваючо нас зустрічає і соромливо та боязливо заглядає у вічі. До котрої інституції не зайдете в справі останніх подій, зараз питають здивовано, чому Польща доконує загального нищення українського народу. Просять пояснити ізза чого відбуваються саботажі, жадають доказового матеріялу понищених об'єктів та ранених людей, просять перекладати собі українські краєві часописі, в яких пишеться про карні експедиції і вкінці просять, щоб пересилати найновіші матеріяли. Дають поради, що треба робити, звертають увагу на поодиноких членів при Союзі Народів і т. д., одним словом бажають допомогти.

Коли ви зустрічаєте таке відношення до Українців, знаючи аж надто яким воно було ще вчора, то мусите признати, що Європа не тільки цікавиться вже українським питанням, але що це питання стає для ньої актуальним. Виявляє це не тільки на різних зібраннях міжнародних, як наприклад, на Конгресі Товариств Ліги Націй в Данцігу. На тому Конгресі звернулася з інтерпеляцією до президії Конгресу голяндська делегатка пані Бакер в справі послідних подій на західних землях. Одержала вона відповідь на свою інтерпеляцію впершу чергу таки від самого Українця, проф. Шульгина. Була ця відповідь такою, що голяндська делегатка не могла оборонитись від того, щоб не гукнути йому у вічі на цілу салю: „Пане, говорите так, як би ви були польським агентом”. Так українську справу боронять Українці, які „заступають не якісь там меншини, а українську державність”. А помимо цього, що самі Українці, прислужники Варшави намагались на міжнародньому форумі цю справу уневажнити, заявляючи, що вона „переборщена”, Конгрес ухвалив вислати міжнародню комісію на західні землі. Також вислала свою комісію Жіноча Ліга Мира й Свободи, яка одержала письмо від наших жінок з краю про жахливі події на українських землях. Крім цього виїжджає в найближчих днях комісія Ліги Прав і Охорони Людини, зложена з представників французького, чеського та німецького. Також правдоподібним є, що в найближчому часі виїде окрема комісія Союзу Народів. А дальше помандрували десятки кореспондентів, які помимо польських перепон намагаються звидіти бодай кілька спустошених українських сіл.

Світова преса, яка спочатку не радо писала про краєві події, в послідньому часі стала щораз то ширше розписуватися про українсько-польську боротьбу, а навіть деякі з них пишуть отверто, „що тільки тяжке положення українського народу під большевиками, здержує У-

країнців західних земель від народнього повстання проти Польщі”. Маса світлин різних понищених об'єктів появилася в європейських часописах, з отвертими закидами, що Польща зі своїм бандитизмом не належить до Європи, а тільки до Азії, що вона всесторонньо нищить український нарід і т. д. Позвільна заговорила також французька преса, добачуючи, що Польща не зуміла розв'язати своїх внутрішних питань, а в тім і українського питання. Деякі з них навіть стали вже виступати проти того, щоб Франція відновляла свій військовий союз з Польщею, бо, мовляв, Польща втягне Францію неминучо у війну.

Осьтак власною кровю і жертвами майна український нарід поставив знова свою справу на міжнародне форум, видвигнув її із забуття європейських політиків. Який успіх з цього, багато людей питає? Успіх великий, хоч сьогодні для нас ще недосяжний із браку актуальности цілої нашої проблеми. Він виявився в тому, що всім європейським державам стало ясно, що Польща українських земель не задержить при собі та що український нарід із польським пануванням на його землях не годиться. Ось успіх нашої справи на зовнішньому форумі. Польща змогла була майже цілковито усунути наше питання з міжнародньої політики. Йй в цьому помагали уенерівські „дипломати” та „міністри”, які їздили по Європі за польські гроші та галасували, що Українцям в Польщі без порівнання краще жиється чим тим, що під большевиками. Вони й визнають всі міжнародні договори включно до рижського, уважають та публично на міжнародніх зібраннях заявляють, — що Українці в Польщі це національна меншина і їх обороняють міжнародні права. Вони заходяться при помочі Польщі звільняти від большевиків східні українські землі. І от уявім собі на один момент, що Польща дійсно пішла на східні наші землі, так як цього собі польнофільська група на чолі з А. Лівіць-

ким бажає. Яка користь була-б українській нації від цього походу, можна легко судити після послідних подій на західних землях. Крім цього, а се найважнійше, що саме тепер, коли большевики представляють сяку-таку силу, Польща не йде війною на них. Вона піде напевно щойно в тому моменті, коли большевики будуть знутри повалені. На це, щоб мати право йти на Україну в тому моменті, коли не стане большевиків і коли український нарід буде відновляти свою державність, вона удержує сьогодні у Варшаві і закордоном кількох українських „державних діячів”, які творять „уряд” УНР

Саме тоді, коли Польща зорієнтувалася, що справа подій на наших землях набирає широкого розголосу, коли в Пільсудського зявилися англійський та французський послі, щоб інтервенювали в користь Українців, стали Поляки ширити закордоном вістки, що вони „усмиряють” українське населення розарітоване большевиками проти Польщі. В тій цілі вислали навіть до Відня А. Лівичького, заінсценізували інтервю з кореспондентом естонської телеграфічної агенції і для цьої цілі приготували вже навіть самі питання і відповіді. Інтервю є найкращим доказом як Поляки протягом 10 років можуть обернути свого союзника в наймита та як податковий піяк може протягом так короткого часу втратити всі національні чесноти. І цей запроданець, що оплюгавлює публично національну боротьбу, забув сказати, як у львівській тюрмі караються шей до сьогодні українські студенти, за підготований атентат на большевицький консулят у Львові. Треба сподіватися, що вони, вийшовши на волю, самі зголосяться до цього „президента” з ласки польської.

Але в одному всі вони пробрехалися, як Поляки та їхні запродавці. Сукенек на конференції закордонних журналістів у Варшаві заявив, що в Галичині нема ні-

яких Українців, що народ уважає себе за Русинів, та що назва Українець є цілком штучна. А тимчасом дав доручення тим, яких Поляки уважають за Українців, говорити іменем „Русинів”.

Безперечно, що немало також пошкодила декларация партій та інтервю Шептицького. На внутрішньому форумі була вона терпкою наукою не тільки для провідників партій, які опинились помимо декларації в тюрмі, але для цілого українського населення, що, хто втікає з поля бою, того ворог також бе. Рівночасно вона дала доказ, як наші партії, ще й в добавку соціялістичні, розуміть боротьбу українського народу. Коли український селянин працює на панському полі за 16 сніп, коли на нього накладають ріжні податки, коли обезцінюють його продукти, коли його землю зрошену кровю і тяжким потом кольтонізує Лях, то він має робити такі революційні акти, які вподобалися-б проводові партій, а не такі, від яких український селянин сподіється помочі та до яких його змушують обставини.

III.

В цілому послідні події заживізували знова українське питання. Воно повільна зачинає втискатися в міжнародно політичну арену і є сьогодні по 12 роках упертої нашої боротьби далеко більше ясным а тимсамим і зрозумілим для чужинців. Треба тільки його не занедбувати, а поширювати видвигаючи цілу проблему українську на міжнародне форум. Час стає для нашої справи більше сприяючим, хоч шлях, який треба перейти ще надто довгий. Одначе це не повинно зневірювати нас, а навпаки, успіх повинен заохочувати до дальшої боротьби. Хто не вірить в силу української нації, та в те, що вона сама збудує свою самостійну державу своїми власними силами, хай відходить на бік, поки його не стрівув гнів цілого народу.

ВОЛОДИМИР БОДНАР,
 фінансовий секретар Гол. Упр. У.С.Г.

Дня 29 жовтня невмолима смерть забрала дорогого нам члена У.С.Г. і товариша по збруї Володимира Боднара. Покійний родився 1900 р. в Товстім, пов. Заліщики, Галичина. Як бувший підхорунжий Бригади У.С.С. III. Курінь сотня скорострілів з почуттям свого стрілецького обов'язку вступив він в ряди Української Стрілецької Громади в перших початках її основання. Своєю солідною працею і щирим товариським поведінням здобув він велику симпатію поміж членами У.С.Г., так що на 1930 р. вибрано його на становище фінансового секретаря Гол. Управи У.С.Г.

Тяжкі військові труди визвольної війни підірвали молодечі сили бл. п. Володимира Боднара. Коли повернув він з війни до дому, ляхська влада не дала йому спокійно прожити і підратувати слабке здоров'я. Переслідування та арешти змусили його покинути Рідний Край. При транспортуванню арештованих Володи-

мир Боднар вискочив через вікно залізничного вагону і по тяжких трудах дістався на Чехо-Словаччину, а відтак до Відня. У Відні вступив до Експортної Академії і по окінченню студій прибув до Канади. Як емігрант не зазнав він тут гараздів, помімо слабкого здоров'я мусів він не раз тяжко фізично працювати, щоби заробити на життя. Це ще гірше руйнувало його здоров'я, а вкінці спричинило грудну недугу. Помімо тяжкого положення покійний з повною енергією до життя не піддавався цій страшній недугі, він двома наворотами лічився в санаторії в Найнет, Ман. По скріпленню на силах вертався назад до праці учащаючи до Манітоба Каледж у Вінніпегу в надії, що по тяжких трудах дібеться якогось кращого життя.

Похорон відбувся дня 2 листопада в місцевій українській православній церкві при величезнім здвизі народу. Послідню прислугу віддали як своєму активному членови Т-ва Укр. Стр. Громада всі присутні члени у Вінніпегу, рівнож члени Т-ва „Взаїмна Поміч”. Співали похоронні пісні хор. Укр. Нар. Дому і хор „Боян” при Укр. Прав. Соборі.

ВІД РЕДАКЦІЇ.

Випускаємо в світ друге число „Стрілецьких Вістей”. З вдовolenням подаємо до відома, що перше число Стрілецтво і Прихильники Стрілецтва з одушевленням прийняли з повною вірою, що цей наш орган pomoже доцільніше сповняти наші завдання. Це друге число випускаємо в подвійнім обемі, щоби подати загалові так перегляд подій в краю, як і скристалізовання державницької української думки та тактики, що мусить довести до ціли.

Від Нового Року будемо видавати наш орган, як сталий місячник 15 кожного місяця в дещо зміненім форматі. Передплату установляємо \$1.00 на рік. Ціна 10 цт. за штуку.

Редакційна Колегія.

ЧИ САМОСТІЙНА КАНЦЕЛЯРІЯ ПРОПАГАНДИ В АМЕРИЦІ І КАНАДІ?

В західно європейській пресі появилось велике число більших і менших статей, дописів і вісток про звірства Ляхів над українським мирним населенням під Польщею. Лише в часі від дня 10. вересня до 1. листопада нараховується таких статей на 315.

Львину часть цієї роботи зробила українська канцелярія інформації і пропаганди в Європі, яка також пересилає стало для української преси в Канаді Злучених Державах потрібні статті і інформації. Тому вважаємо непотрібним творення самостійних канцелярій інформацій і пропаганди в Америці і Канаді, бо ті канцелярії повинні творити лише філії тамтої. Задачею тутейших канцелярій буде постаратися о поміщення надісланих матеріалів в українській і другій пресі і кошта їх будуть мінімальні. Тому то зарядження окремих збірок на ці канцелярії вважаємо невідповідними прицій нагоді. Збірки з протестаційних віч в цілости повині бути переслані тим, що несуть всю працю на своїх плечах, то є до Європи.

Інтервенція двох великих держав.

Після звідомлень наспівших до нашої редакції, амбасадори Великої Британії і Франції дня 10. вересня зложили протест на руки диктатора Пілсудського та жадали припинення погромів (пацифікації). На те заявив Пілсудський, що пацифікація (погроми) буде припинена аж по виборах.

Свобода голосовання в Польщі.

Перед виборами польські староства зивали українські громади підписувати заяви, що будуть голосувати лише на правительственну лісту Пілсудського. Коли громади відмовлялись від підписання таких заяв, староства насилали на ново уланів або поліцаїв, які допускались тих самих звірств що попередно.

Ляхи затирають свій вандалізм.

Справа погромів стала в Європі головною і різні міждержавні установи та комісії, як також заграничні репортери стараються дістатись на українські землі в ціли прослідження вісток і зібрання матеріалу на місці. Польський уряд стараючись затерти сліди своїх варварств, примушує українське населення відбудовувати знищені доми товариств і приватних людей, та в тій ціли реквірує потрібний матеріал, в кого попало як за війни.

Замах на інж. Сціборського.

Недавно в Парижі невідомий осібняк напав на інж. Сціборського, члена Проводу Українських Націоналістів, та ножем старався пробити його. На щастя натрапив на місце, де находилась срібна папіросниця і це лише спасло Сціборському життя, та обійшлося на подертій одежі. Після загального переконання справник замаху робив це з припоручення Ляхів, які за всяку ціну стараються знищити видних членів Організації Укр. Націоналістів і членів Української Військової Організації.

Віче в Женеві.

Дня 26. жовтня відбулося віче Українського Клубу в Женеві, Швайцарія, на яким попри резолюції в справі застановлення Ляхами погромів на Західній Україні, винесено рішення жадати від секретаріату Ліги Націй вислання міжнародної комісії на місце подій та просити Міжнародній Червоний Хрест прийти з поміччю тяжко раненим Українцям, котрим польський уряд відмовляє лікарської помочі.

ПОТРІБНО уживаної української машини до писання. Зголошення слати на Вох 2121, Вінніпег, Ман.

ОРИГІНАЛЬНІ ФОТОГРАФІЇ послідних ляхських погромів в нас до набуття. Ціна 10 цт. за штуку.

НЕ СЛОВОМ, А ДІЛОМ.

Думки всіх щирих Українців звернені під нинішню пору до Рідного Краю. Подив за відвагу і посвяту тих, що ведуть оборону краю, подив за витревалість цілого населення говорить устами кожного Українця в Канаді, бо незвичайної людини треба, щоби серед страшних мук і побоїв задержала рівновагу духа і завляла ворогові, що обстає права українського народу та краще вибирає смерть з рук польського поліцаю або улана, чим має пропустити своїми устами зневагу ідеалів народу.

А що-ж ми, Українці Канади? Чим ми помагаємо нашим рідним в краю, котрі здобуваються на найбільші героїства? Чи те, що уладимо одно-двое віч, що зійдемося і то не всі послухати промовців, чи тим ми вже сповнили наш обов'язок супроти нашої Батьківщини? Чи те, що жаль нам наших рідних в краю допоможе їм? Ні! Нашим обов'язком є помочи їм в їх високих змаганнях. Жалем і самим криком ми їм не допоможемо, але можемо їм помочи матеріяльними средствами. Справа кождому мусить бути ясна. Українці в краю послідними подіями сказали світови, що не сила їм більше терпіти, що не вважають бути невільниками жадного другого народу, що вони боряться за добрі права українського народу і нічо їх в тій боротьбі не здержить. Там кується сила, там твориться єдність, які мусять довести до зволення краю. В бортьбі треба багато матеріяльних засобів, які купити можна за гріш. Ворог зруйнував край та помиляється, як що думає, що цим припинить боротьбу. Засоби на боротьбу мусять знайтися. Лише в Нью Йорку одного дня зібрано понад \$1,200. Ще беться українське серце в українського виселенця і хоч яка господарська криза і не одного мусить відмовити собі та своїй родині, а на національну справу, справу свого народа, гріш завсігди знайдеться. Українці в Злучених Державах показують

свою свідомість оцінкою і вищим ставленням потреб народу. А ми в Канаді? Чи маємо ми остати по заді? Боротьба йде за „бути” чи „не бути” Українцям як нації. Зачалась вона 1918 р. та продовжається ще і нині. Сповнім і ми наш обов'язок. Скріпім Боевий Фонд за державницькі права народу.

Жертви слати на Вох 2121, Вінніпег, Ман.

Українська Стрілецька Громада.

—*—
**

На Пресовий Фонд Стрілецьких Вістей

зложили слідуючі:

Гурток У.С.Г. в Торонто	\$50.00
Гурток У.С.Г. Судбури	25.00
Др. І. Гуляй	5.00
Н. Н.	0.40
Г. Ткачук	0.40
С. Кутний	1.00
Н. Луцишин	1.00
В. Чабан	1.00
Гурток У.С.Г. Канора	5.90
о. Д. Сенета	1.00
В. А. Войціховський	0.30
М. Бабій	2.60
С. Лисечко	1.25
А. Бабюк	1.00
Гурток У.С.Г. Едмонтон	4.50
В. Гулевич	2.00
С. Пелешок	1.00
Е. Пятничка	2.00
М. Д. Шемелюк	2.00
Й. Боднар	2.00
о. М. Кривуцький	2.50
Гурток У.С.Г. Торонто	11.00
В. Гринків	1.45
Ю. Відочка	0.50
Укр. Канадійське жіноцтво	30.00
А. Була	1.00
П. Джурин	1.00
М. Мота	1.00
Гурток У.С.Г. Бінфейт	2.00

Разом \$159.80

„КАЛИНА“

УКРАЇНСЬКА КООПЕРАТИВА
полагоджує всі

Старокраєві Справи

як: контракти, повновласти, колектує гроші, спродає поле і інші нерухомости, перепроваджує спадки, установляє заступників-адвокатів на процеси, одним словом полагоджує все, що відноситься до справ в старому краю.

Еміграційні Справи:

Вирабляє перміти для родин і кривних та продає корабельні карти на всі лінії.

Пересилає гроші до всіх країв Європи в американських долярах поштою і каблем.

Безплатні поради в справах купна, продажі або заміни фармів. Пишіть у всіх справах на адресу:

„КАЛИНА“
BOX 2121 WINNIPEG, MAN.

Особисто зайдіть:
382 Селкірк Аве., Вінніпег, Ман.

ІСТОРИЧНИЙ**КАЛЕНДАР-АЛЬМАНАХ****Червоної Калини**

на рік 1931.

вийшов з друку і появився вже в розпродажі. Сей Календар-Альманах повинен знаходитися в кожній українській хаті. Кожний свідомий Українець, що інтересується визвольними змаганнями свого народу повинен його купити. Крім календаріюм містить в собі календар поверх 30 оповідань з часів нашої визвольної боротьби. Ціна календаря дуже низька, бо лише 70 центів. Для книгарень значний опуст. Замовлення разом з грошми слати на слідуячу адресу:

„КАЛИНА“
BOX 2121 WINNIPEG, MAN.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ**ЛІТОПИСЬ ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ.**

Ілюстрований журнал, виходить кожного місяця.

Містить історичні та побутові статті з часів нашої визвольної війни. Описує живим і легким стилем історичні події наших визвольних змагань. Кожде Українське Просвітне Товариство, як рівнож кожний свідомий Українець повинні стати читачами і передплатниками цього журналу.

Передплата на рік \$2.00.

Передплату слати на адресу:

„КАЛИНА“
BOX 2121 WINNIPEG, MAN.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ**РОЗБУДОВУ НАЦІЇ**

Орган Проводу Українських
Націоналістів.

Виходить кожного другого місяця подвійним числом.

Містить ідеологічні, філософічні, політичні, історичні, господарські, військові, літературні та інші статті, спомини учасників української визвольної боротьби, огляди міжнародньої політики, світового господарства, життя на всіх українських землях і життя Українців на чужині та звідомлення з діяльності Організації Українських Націоналістів.

Передплату у висоті \$1.50 річно приймає:

„КАЛИНА“
BOX 2121 WINNIPEG, MAN.